

Kerncijfers en voornaamste resultaten van de Belgische verzekeringsmarkt in 2013

1. Inleiding: levensverzekering krijgt klappen	2
2. Premie-inkomsten en marktaandelen	3
2.1. Premie-inkomsten 2.2. Marktaandelen	
3. Beleggingen en financiële opbrengsten	6
3.1. Analyse van de beleggingen 3.2. Financiële opbrengsten en beleggingsrendementen	
4. Commissielonen en kosten	10
4.1. Beheers- en administratiekosten 4.2. Commissielonen 4.3. Totaal van de kosten en commissielonen	
5. Rendabiliteit	13
5.1. Synthese van de resultatenrekening 5.1.1. Technische rekening niet-leven 5.1.2. Technische rekening leven 5.1.3. Niet technische rekening 5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten 5.3. Eigen vermogen en rendabiliteit	
6. Solvabiliteit	20
6.1. Solvabiliteitsmarge niet-leven 6.2. Solvabiliteitsmarge leven 6.3. Totale en gecorrigeerde solvabiliteitsmarge 6.4. Weerstandstests	
7. Evolutie van de voornaamste resultaten	24
7.1. Levensverzekering 7.1.1. Individuele verzekeringen met gewaarborgde rente (tak 21-22-26) 7.1.2. Groepsverzekeringen met gewaarborgd rendement (tak 21) 7.1.3. Individueel tak 23 7.2. Niet-leven verzekeringen 7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971) 7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)	
8. Analyse van de voornaamste takken BOAR	42

1. Inleiding

Levensverzekering krijgt klappen

De levensverzekering, stabiel? Het boekjaar 2013 laat eerlijk gezegd een ietwat dubbel gevoel na. De schadeverzekering stelt het goed, maar de markten zijn verzadigd. De groepsverzekering boekt vooruitgang zowel qua premie-inkomen als qua volume aan beleggingen beheerd voor rekening van toekomstig gepensioneerden: een onmiskenbaar positieve vaststelling in het licht van de uitdagingen die de vergrijzing ons voorschotelt. Nochtans lijdt deze formule onder rendementsdoelstellingen die uit een achterhaalde wetgeving werkgevers die nog geen of een eerder bescheiden pensioenplan hebben, dreigt af te remmen.

De individuele levensverzekering, nochtans de prima donna van de sector, gaat volledig onderuit, niet alleen door een ongunstig financieel gesternte, maar tevens ten gevolge van de mokerslag die de verhoging van de taks op deze overeenkomsten geweest is. Toppunt is dat de overheidsfinanciën hier niet eens profijt uit wisten te halen. En dus trappelen de voor deze tak bestemde voorzieningen ter plaatse.

Desondanks blijft het tewerkstellingsvolume stabiel, waardoor de productiviteitsratio's er natuurlijk op achteruitgaan.

Naar winst in de levensverzekering is het zoeken met een vergrootglas. Een bevinding die geleid heeft tot een gestegen bewustwording dat de rendabiliteit aan een zijden draadje hangt en samenhangt met een herstel van de rentevoeten, dat op zijn beurt afhankelijk is van de veerkracht van de economie.

Gelukkig zijn de noden inzake bescherming en voorziening intact gebleven. De verzekering is tegelijk een noodzaak en een oplossing. Aan de nieuwe regering om er het potentieel van te benutten.

Wauthier Robyns
cia@assuralia.be

2. Premie-inkomsten en marktaandeel

2.1. Premie-inkomsten

België (*)	Incasso's (in miljoen euro)		Nominale groei (%)	
	2012	2013	2012/2011	2013/2012
Ongevallen, behalve AO	401	416	-6,9%	3,7%
Arbeidsongevallen	1.132	1.147	5,7%	1,3%
Wet van 71	989	999	6,3%	1,0%
Wet van 67	143	148	1,9%	3,5%
Ziekte	1.363	1.407	3,5%	3,2%
Motorrijtuigen	3.537	3.579	1,9%	1,2%
Voertuigcasco	1.380	1.386	1,3%	0,4%
BA-motorrijtuigen	2.157	2.193	2,3%	1,6%
Brand	2.523	2.656	5,1%	5,3%
Woningen	1.602	1.697	6,7%	6,0%
Andere eenvoudige risico's	467	493	4,8%	5,5%
Speciale risico's	454	466	0,2%	2,8%
Algemene BA	846	873	6,1%	3,2%
Andere BOAR	1.134	1.166	7,0%	2,8%
Transport	212	189	16,2%	-10,9%
Krediet-Borgtocht	166	174	3,9%	4,6%
Diverse geldelijke verliezen	131	139	-0,6%	6,3%
Rechtsbijstand	411	440	5,6%	7,2%
Hulpverlening	214	223	5,2%	4,2%
Totaal niet-leven	10.936	11.244	3,6%	2,8%
Leven individueel	16.377	11.083	16,1%	-32,3%
Gewaarsborgde rente (takken 21-22)	11.247	8.146	-3,6%	-27,6%
Beleggingsfondsen (tak 23)	4.886	2.663	121,7%	-45,5%
Kapitalisatieverrichting (tak 26)	244	274	8,0%	12,1%
Leven groep	5.093	5.463	8,5%	7,3%
Gewaarsborgde rente (tak 21)	4.995	5.363	8,7%	7,3%
Beleggingsfondsen (tak 23)	98	100	-3,0%	2,4%
Totaal leven	21.470	16.546	14,2%	-22,9%
Totaal niet-leven en leven	32.406	27.789	10,4%	-14,2%

(*) Bedragen op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor 2012 en 2013.
De cijfers voor 2012 kunnen daardoor enigszins afwijken van die uit de vorige studie.

Europese Unie (*)				
Totaal niet-leven	415.862	416.765	1,1%	0,2%
Totaal leven	609.681	624.392	-1,2%	2,4%
Totaal niet-leven en leven	1.025.544	1.041.157	-0,3%	1,5%

(*) 27 van de 28 lidstaten van de EU (Gegevens Litouwen niet beschikbaar)
2013: voorlopige cijfers Insurance Europe

AO: arbeidsongevallen
Wet van 71: privésector
Wet van 67: publieke sector
BOAR: brand, ongevallen en andere risico's
BA: burgerlijke aansprakelijkheid

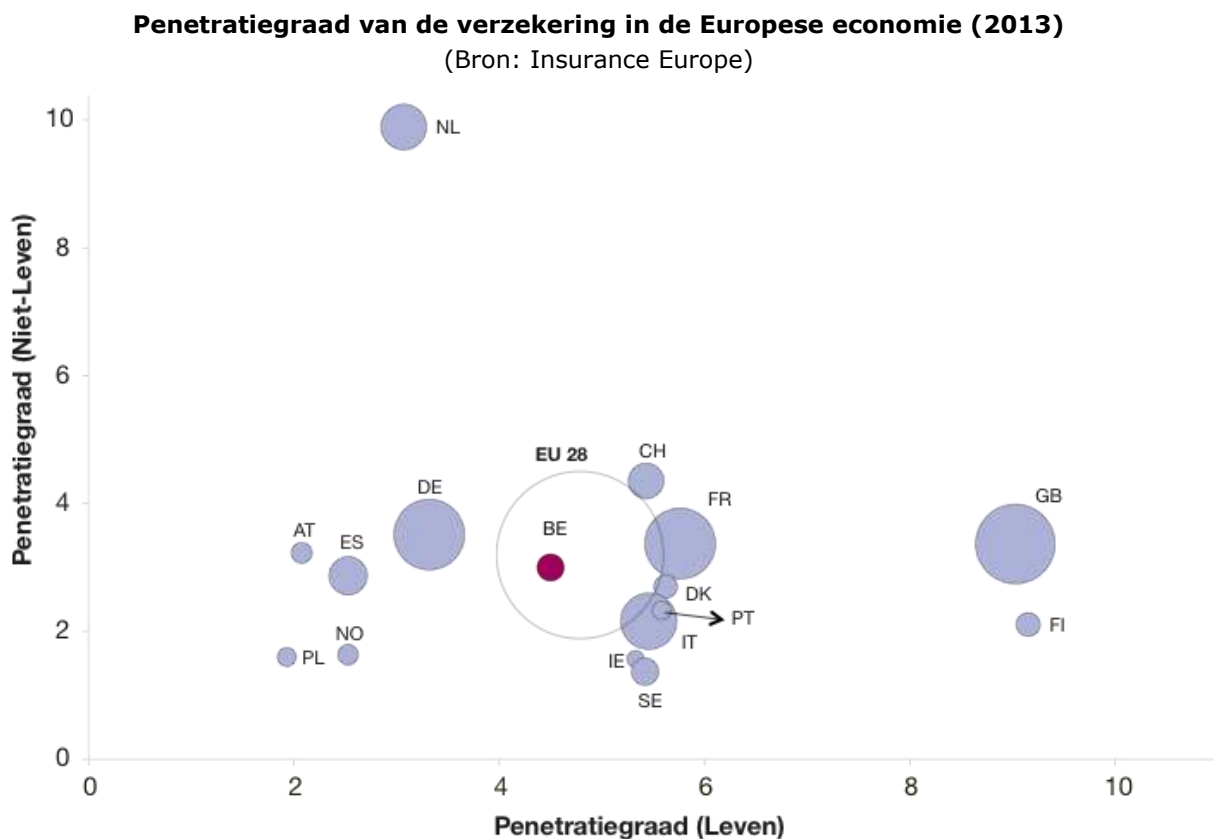
Methodologie

De incasso-enquête heeft alleen betrekking op de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België. De rechtstreekse verzekering in het buitenland en de aangenomen herverzekering zijn dus niet in aanmerking genomen. De enquête is uitgevoerd op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor de jaren 2012 en 2013, die representatief is voor vrijwel de hele Belgische verzekeringsmarkt, met inbegrip van niet bij Assuralia aangesloten ondernemingen en Belgische bijkantoren van de in de Europese Gemeenschap gevestigde bedrijven die niet door de NBB worden gecontroleerd. De verrichtingen die in ons land via vrije dienstverrichting worden gesloten vanuit een ander land van de Europese Economische Ruimte, zijn echter niet in de enquête opgenomen.

Abrupte daling in leven

2013 kende een nominale daling van het incasso ten belope van 14,2 % van het totale volume van de rechtstreekse zaken in België, na de stijging met 10,4 % in 2012. Het premie-inkomen komt zo uit op 27,8 miljard euro, tegenover 32,4 miljard het jaar voordien. In 2013 valt het totale premievolume zelfs terug tot het laagste niveau sinds 2003. Het hoogste premie-inkomen van de laatste tien jaar werd in 2005 genoteerd, waar het bijna 34 miljard euro bedroeg.

De verklaring voor deze abrupte incassodaling in 2013 ligt voor de hand: de verzekeringstaks steeg op 1 januari 2013 bij het gros van de producten leven individueel van 1,1 % naar 2 %. Deze vooraf aangekondigde stijging van de verzekeringstaks gaf de verkoop een boost op het einde van 2012 en een terugval in 2013.

2.2. Marktaandelen

Positie 2013	Verschuiving t.o.v. 2012	Groep	Totaal	Totaal Niet-leven	Totaal Leven
1		AG Insurance	21,4	16,3	24,9
2	↑ 1	AXA	14,8	18,7	12,1
3	↑ 1	Ethias	9,7	11,3	8,6
4	↓ 2	KBC	8,7	8,3	9,0
5		Belfius	6,7	4,8	8,0
6		Allianz	5,4	5,3	5,4
7		P&V	5,3	6,2	4,7
8		Baloise	4,0	6,8	2,2
9		ERGO - DKV - DAS	3,8	4,8	3,1
10	↑ 1	Delta Lloyd	3,0	0,1	5,0
11	↓ 1	Argenta	2,2	1,0	3,0
12	↑ 1	Generali	1,9	1,9	2,0
13	↓ 1	ING	1,9	1,2	2,4
14	↑ 1	Fidea	1,2	1,7	0,9
15	↑ 1	Federale	1,2	1,8	0,8
		Top 15	91,2	90,3	91,9

3. Beleggingen en financiële opbrengsten

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen baseert Assuralia zich op de verrichtingen van de aan het toezicht van de NBB onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn).

Belgische bijkantoren van verzekeraars uit andere landen van de Europese Unie zijn dus niet in de studie opgenomen. Met de activiteiten van herverzekeraars die uitsluitend de aangenomen herverzekering beoefenen is geen rekening gehouden, aangezien die niet onderworpen zijn aan de verplichtingen inzake rapportering aan de NBB.

In het geheel van de verrichtingen (leven en niet-leven) zijn opgenomen: de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook de aangenomen herverzekeringsverrichtingen.

Met het oog op coherentie wordt er telkens een onderscheid gemaakt tussen de tak 23-beleggingen en de overige beleggingen. Tak 23-beleggingen worden immers altijd gewaardeerd tegen marktwaarde en gaan gepaard met boekhoudkundige "waardecorrecties" die uit de overige financiële opbrengsten moeten worden gehaald om de niet aan tak 23 toegerekende beleggingsrendementen correct te kunnen analyseren.

Om een beter begrip te hebben van de financiële rendabiliteit van de ondernemingen op jaarbasis worden de rendementen gewaardeerd op basis van de financiële opbrengsten ten opzichte van de gemiddelde marktwaarde van de beleggingen waarop ze betrekking hebben. Men gebruikt de gemiddelde marktwaarde omdat de boekwaarde meestal de beleggingsrendabiliteit overschat, aangezien ze geen rekening houdt met de latente meerwaarden.

3.1. Analyse van de beleggingen

De waardering van alle beleggingen "zonder tak 23" tegen hun marktwaarde geeft voor eind 2013 een volume van 241,8 miljard euro, tegenover 241,4 miljard euro eind 2012 (+0,2 %). Tijdens dezelfde periode is hun boekwaarde gestegen van 218,1 miljard euro tot 223,1 miljard euro (+2,3 %).

De waargenomen latente meerwaarden blijven hoog. Eind 2013 bedroegen de latente meerwaarden 18,7 miljard euro, ten opzichte van 23,3 miljard euro aan latente meerwaarden eind 2012. De daling van de latente meerwaarden (- 4,6 miljard euro) heeft nagenoeg volledig betrekking op obligaties en andere vastrentende effecten. Eind 2013 bedroegen de latente meerwaarden op obligaties 14,1 miljard euro tegenover 20 miljard euro eind 2012. Die daling is toe te schrijven aan de lichte stijging van de rentevoeten ten opzichte van 2012 en aan de stijging van de "spreads" van voornamelijk Belgische overheidsobligaties.

De staatsschuldencrisis, die aanleiding heeft gegeven tot aanzienlijke verschillen in de spreads tussen de langetermijnrente van sommige landen uit de Eurozone, benadrukt hoe broos de latente meerwaarden op obligaties zijn.

Wat betreft de strategische participaties zijn de latente meerwaarden gestegen van 1,2 miljard euro eind 2012 naar 1,7 miljard euro eind 2013. Dankzij de verdere verbetering van het beursklimaat in 2013 zijn ook de latente meerwaarden van de aandelen gestegen. Eind 2013 bedragen deze 1,3 miljard euro, tegenover 0,7 miljard euro een jaar eerder.

De ondernemingen noteerden eind 2013 relatief stabiele latente meerwaarden voor hun terreinen en gebouwen en de andere categorieën van beleggingen.

Zoals de tabel toont, is de samenstelling van de beleggingen "zonder tak 23" aanzienlijk geëvolueerd tussen eind 2006 en eind 2013. De desinvestering in aandelen vanaf 2005 wordt deels verklaard door de vooruitzichten van de toekomstige prudentiële bepalingen "Solvency II" die aanzienlijke solvabiliteitskapitalen opleggen voor beleggingen in aandelen. Daarnaast heeft de financiële crisis tijdens de voorbije jaren geleid tot een strategische herschikking van de effectenportefeuille van de verzekeraars ten voordele van obligaties.

Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen zonder tak 23 (in miljoen euro)								
Marktwaaarde	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Terreinen en gebouwen	3.791	4.222	4.247	4.156	4.095	4.184	4.425	4.247
Participaties	11.612	13.269	13.859	15.888	15.059	13.965	14.484	15.858
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	24.041	23.309	11.419	11.615	12.704	9.295	9.739	12.785
Obligaties en andere vastrentende effecten	116.561	125.560	135.575	153.465	165.078	172.047	193.112	185.671
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	11.575	12.099	18.129	14.621	14.516	17.144	19.642	23.274
TOTAAL	167.580	178.459	183.229	199.745	211.452	216.635	241.402	241.835

Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen binnen tak 23 (in miljoen euro)								
Marktwaaarde	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Terreinen en gebouwen	0	170	0	0	0	0	0	0
Participaties	3	3	0	0	0	0	0	22
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	21.176	18.894	13.206	14.273	14.493	13.877	13.013	14.742
Obligaties en andere vastrentende effecten	3.834	4.633	4.206	3.925	4.030	3.546	9.008	10.676
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	397	681	511	626	633	618	1.070	715
TOTAAL	25.410	24.381	17.923	18.824	19.156	18.041	23.091	26.155

3.2. Financiële opbrengsten en beleggingsrendementen

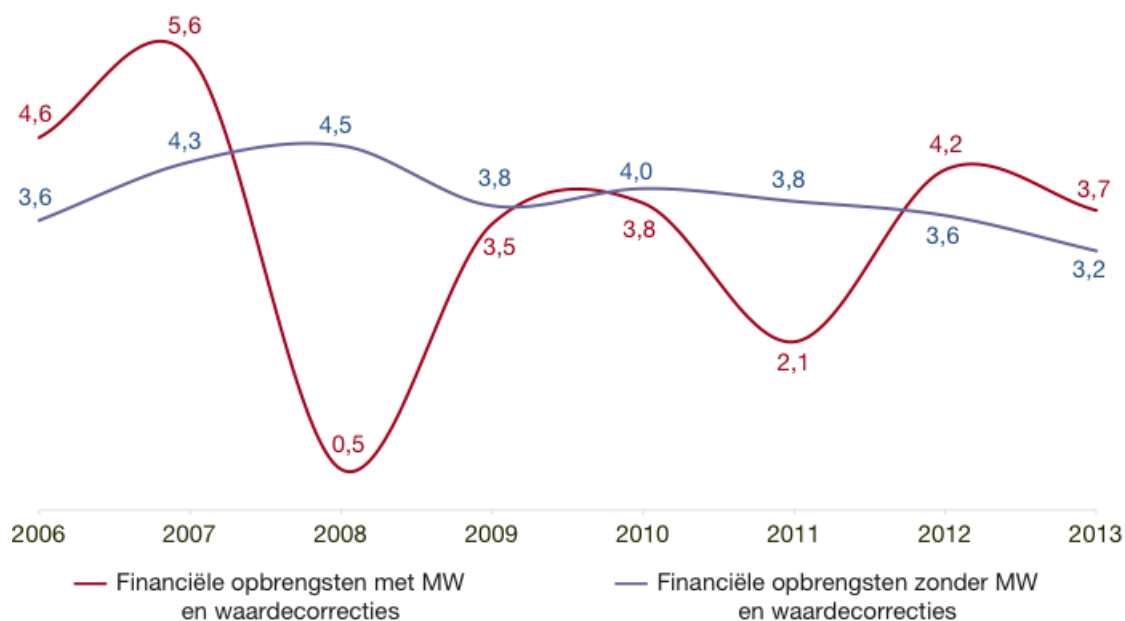
Na de terugval in 2011 tot 2,1 %, steeg het totale rendement van de beleggingen met meerwaarden en waardecorrecties in 2012 opnieuw naar 4,2 %, het hoogste niveau sinds 2007. In 2013 is het totale rendement van de beleggingen met meerwaarden en waardecorrecties gezakt naar 3,7 %, waarmee het rendement terugvalt op het niveau van de jaren 2009 en 2010.

Het verschil tussen de rendementen vóór en na meerwaarden en waardecorrecties blijft ook in 2013 positief. Indien de rentevoeten op hetzelfde lage niveau zouden blijven tijdens de komende jaren, zou deze positieve situatie kunnen bestendig worden. Een sterke stijging van de rentevoeten zou daarentegen leiden tot een daling van de obligatiemarkten en bijgevolg waardeverminderingen die zouden wegeen op de resultaten van de ondernemingen.

Hoewel het verschil tussen de rendementen vóór en na meerwaarden en waardecorrecties ook in 2013 positief is, blijven de rendementen onder de grens van 4 % steken. Dit is lager dan de gemiddelde resultaten van de jaren voor de financiële crisis van 2008.

Financiële opbrengsten / Gemiddelde marktwaarde beleggingen

(in %, zonder tak 23)

MW: meerwaarden

Beleggingen zonder tak 23: Netto financiële opbrengsten (in miljoen euro)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obligaties	4.073	4.699	5.488	5.952	6.193	6.202	6.380	6.658
Aandelen	1.867	2.138	-6.731	-216	-80	-3.486	1.635	1.137
Deelnemingen	676	2.016	1.064	400	905	914	682	178
Terreinen en gebouwen	329	261	310	297	342	372	337	377
Andere (HL, vorderingen en deposito's)	498	561	740	283	430	442	592	676
Totaal beleggingen	7.442	9.676	871	6.716	7.790	4.444	9.625	9.025

De netto financiële opbrengsten van de obligaties zijn gestegen van 6,4 miljard euro eind 2012 tot 6,7 miljard euro eind 2013. Het globale rendement van de obligaties is stabiel gebleven op 3,5 %. Dit cijfer dient gerelativeerd te worden. Door de aanzienlijke stijging van de latente meerwaarden op de obligaties, is de gemiddelde marktwaarde van de beleggingen sterk toegenomen. De stijging van de financiële opbrengsten is echter minder groot omdat de meerwaarden op de obligaties niet altijd worden gerealiseerd. Bijgevolg is het rendement op de obligaties gewaardeerd aan marktwaarde stabiel gebleven in 2013.

Beleggingen zonder tak 23: Rendement netto financiële opbrengsten (in % van de gemiddelde marktwaarde van de beleggingen)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Obligaties	3,6	3,9	4,2	4,2	3,9	3,7	3,5	3,5
Aandelen	8,3	9,0	-38,4	-1,9	-0,7	-31,5	17,0	10,1
Deelnemingen	6,4	16,2	7,8	2,7	5,9	6,3	4,8	1,2
Terreinen en gebouwen	8,8	6,5	7,3	7,1	8,3	9,0	7,8	8,7
Andere (HL, vorderingen en deposito's)	4,3	4,8	5,0	1,7	3,0	2,8	3,2	3,2
Totaal beleggingen	4,6	5,6	0,5	3,5	3,8	2,1	4,2	3,7

HL: hypothecaire leningen

4. Commissielonen en kosten

4.1. Beheers- en administratiekosten

De jaarrekening voorziet in een dubbele uitsplitsing van de algemene kosten die in 2013 3,6 miljard euro bedragen, tegenover 3,5 miljard in 2012. Het aandeel van de personeelskosten binnen het totaal van de algemene kosten daalt licht, van 56,9 % van het totaal in 2012 tot 56,8 % in 2013.

Uitsplitsing van de beheers- en administratiekosten in 2013 (met 2012 ter vergelijking)

(in miljoen euro)

Per bestemming	2013			2012	
	Technische rekening		Niet-technische rekening	Totaal	Totaal
	Niet-Leven	Leven			
Beheerskosten i.v.m. acquisitie	676	293	-	969	947
Interne schadebeheerskosten	785	103	-	887	840
Administratiekosten	963	592	-	1.556	1.531
Beleggingsbeheerskosten	37	129	13	179	169
Totaal	2.461	1.116	13	3.591	3.487
Per aard					
Personeel	-	-	-	2.040	1.986
Andere bedrijfskosten	-	-	-	1.551	1.502
Totaal	-	-	-	3.591	3.487

4.2. Commissielonen

De commissielonen aan de tussenpersonen bedragen in totaal 2.891 miljoen euro in 2013, wat 34 miljoen euro meer is dan in 2012 (+1,2 %). De totale verdiende premies dalen met 13,2 % ten opzichte van 2012. Hierdoor stijgt het aandeel van de commissielonen in de verdiende premies van 8,5 % in 2012 tot 9,9 % in 2013.

Voor BOAR, Arbeidsongevallen Wet '71 (betreffende werknemers uit de privé-sector), Leven groep en de Directe zaken in het buitenland is de commissieloonratio van 2013 vergelijkbaar met deze van 2012. De commissieloonratio stijgt voor Leven. In leven worden de commissielonen echter niet alleen toegekend op basis van de nieuwe productie maar ook op basis van de portefeuille, wat de beperkte daling van de absolute commissielonen in 2013 verklaart.

Premies en commissielonen (in miljoen euro)

	Verdiende premies		Commissielonen		Verhouding (in %)	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
BOAR (*)	9.195	9.486	1.503	1.559	16,3	16,4
AO Wet van 71 (*)	992	999	66	66	6,7	6,6
Leven individueel tak 21-22-26 (*)	11.172	8.081	736	707	6,6	8,8
Leven individueel tak 23 (*)	4.628	2.605	136	126	2,9	4,8
Leven groep takken 21/23 (*)	5.075	5.448	75	78	1,5	1,4
Directe zaken in buitenland (Ni-et-Leven)	1.543	1.573	162	164	10,5	10,4
Directe zaken in buitenland (Leven)	137	108	14	11	10,5	10,2
Totaal van de verrichtingen (**)	33.804	29.354	2.857	2.891	8,5	9,9

(*) Directe zaken in België

(**) Inclusief directe zaken in het buitenland en aangenomen herverzekering

4.3. Totaal van de kosten en commissielonen

In de periode 2008-2011 liggen de kosten- en commissieloonratio's samen rond de 19 % van de verdiende premies, tegenover zo'n 17,5 % in 2006 en 2007. Terwijl de relatieve personeelskosten en andere bedrijfskosten in de periode 2008-2011 vrij stabiel blijven, nemen de relatieve commissielonen licht toe.

Van 2012 naar 2013 blijven de absolute toenames van de personeelskosten (+2,7 % tot 1.986 miljoen euro), de andere bedrijfskosten (+3,3 % tot 1.551 miljoen euro) en de commissielonen (+1,2 % tot 2.891 miljoen euro) beperkt. De verdiende premies dalen in 2013 echter met 13,2 %, waardoor de relatieve kosten en commissieloon in verhouding aanzienlijk hoger liggen dan de voorgaande jaren. In 2013 bedraagt de kosten- en commissieloonratio 22,1 %, wat 3,3 procentpunten hoger is dan in 2012 en het hoogste niveau van de geobserveerde periode.

Ontwikkeling van de kosten en commissielonen voor alle activiteiten samen (in % van de verdiende premies)

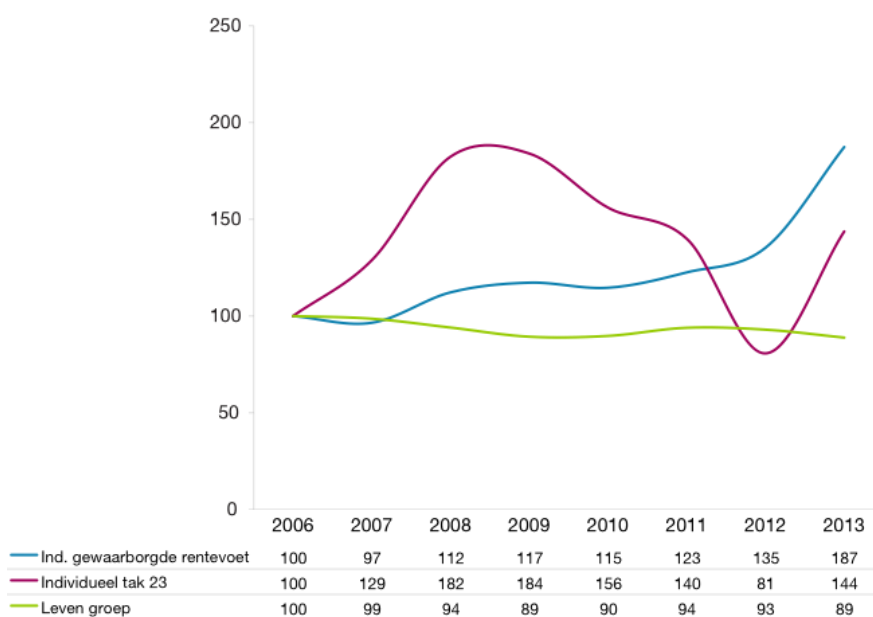
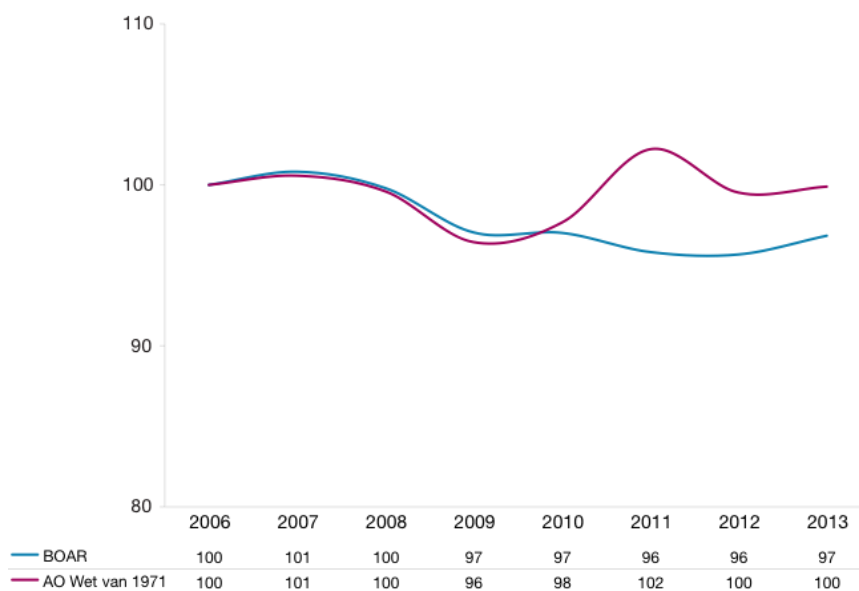
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Commissielonen	7,3	7,5	8,2	8,3	8,3	8,5	8,5	9,9
Personeelskosten	5,6	5,7	6,1	6,2	6,1	6,2	5,9	6,9
Andere bedrijfskosten	4,3	4,4	4,8	4,3	4,5	4,7	4,4	5,3
Commissielonen en algemene kosten	17,2	17,6	19,1	18,8	18,9	19,4	18,8	22,1

Uit de twee volgende grafieken blijkt dat, vanaf 2006 bekeken, de stijging van het algemene niveau van kosten en commissielonen het sterkst is voor de verrichtingen individuele levensverzekering, zowel voor de individuele verzekeringen met gewaarborgde rentevoet als voor de individuele verzekering tak 23.

Bij de individuele levensverzekeringen tak 23 zijn de fluctuaties het grootst. Deze schommelingen ontstaan vooral uit het sterk wijzigend premie-inkomen.

De opvallende stijging van het relatieve gewicht van de commissielonen en kosten in 2013 bij de individuele levensverzekeringverrichtingen met gewaarborgde rente volgt ook uit de aanzienlijke inkrimping van het zakenvolume in 2013 voor deze verrichtingen.

Ontwikkeling van het relatieve gewicht van de commissielonen en algemene kosten
(in % van de verdiende premies, index: 2006 = 100)

5. Rendabiliteit

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen baseert Assuralia zich op de verrichtingen van de aan het toezicht van de NBB onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn).

In het geheel van de verrichtingen (leven en niet-leven) zijn opgenomen: de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook de aangenomen herverzekeringsverrichtingen.

5.1. Synthese van de resultatenrekening

De resultatenrekening bevat drie aparte onderdelen: de technische rekeningen niet-leven en leven en de niet-technische rekening.

De **technische rekeningen** omvatten alle technische en financiële elementen die rechtstreeks aan de verzekeringsactiviteiten gekoppeld zijn.

De **niet-technische rekening** omvat alle andere posten, zoals de financiële opbrengsten uit het eigen vermogen, de belastingen op het resultaat of de uitzonderlijke elementen die niet rechtstreeks aan de verzekeringsverrichtingen toe te schrijven zijn.

De technisch-financiële rendabiliteitsratio's en de ratio's op basis van de niet-technische rekening worden, tenzij anders vermeld, uitgedrukt in procent van het totaal van de in niet-leven (of "schade") en leven verdiende premies. In 2013 bedragen de totale verdiende premies voor het geheel van alle activiteiten 29,4 miljard euro, tegenover 33,8 miljard euro in 2012.

5.1.1. Technische rekening niet-leven

De **technische rekening niet-leven** omvat de directe zaken in België (BOAR en arbeidsongevallen), de directe zaken in het buitenland en de aangenomen herverzekering. In 2013 heeft de onderzochte markt betrekking op een volume verdiende premies van 13,1 miljard euro voor het geheel van die verrichtingen, tegenover 12,7 miljard in 2012.

Het netto technisch-financiële saldo bedraagt 1,149 miljard euro in 2013 (tegenover 1,047 miljard euro in 2012), dit is 8,8 % van de verdiende premies (tegenover 8,2 % in 2012). Het netto technisch-financiële saldo stijgt hiermee geleidelijk aan opnieuw naar het niveau van vóór de financiële crisis van 2008, toen het meer dan 10 % bedroeg.

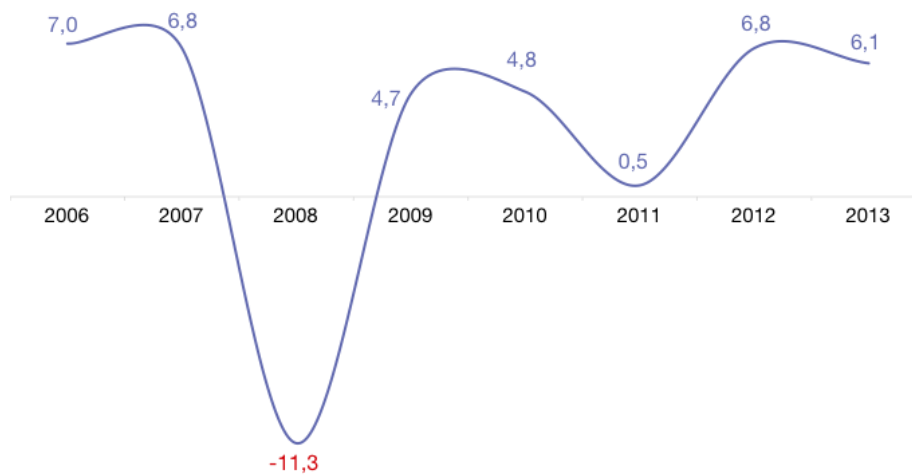
5.1.2. Technische rekening leven

De **technische rekening leven** omvat alle levensverzekeringsverrichtingen in België (leven individueel en leven groep, hoofdovereenkomst en aanvullende verzekering).

De overheid heeft in 2013 de premietaks op de individuele levensverzekeringsproducten verhoogd van 1,1 % naar 2 %. Het effect van deze belastingverhoging op de verdiende premies bleef niet uit. De verdiende premies voor de verrichtingen "leven" zijn gedaald van 21,1 miljard euro in 2012 tot 16,3 miljard euro in 2013 (-22,6 %).

Voor **alle verzekeringsverrichtingen samen** vertoont de markt in 2013 een winst van 1,79 miljard euro. Dit is een sterke daling in vergelijking met het boekjaar 2012 toen diezelfde winst 2,3 miljard euro bedroeg.

Geheel van de verrichtingen: netto technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

5.1.3. Niet-technische

De niet-technische rekening omvat alle andere posten van de resultatenrekening die niet rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de verzekeringsverrichtingen.

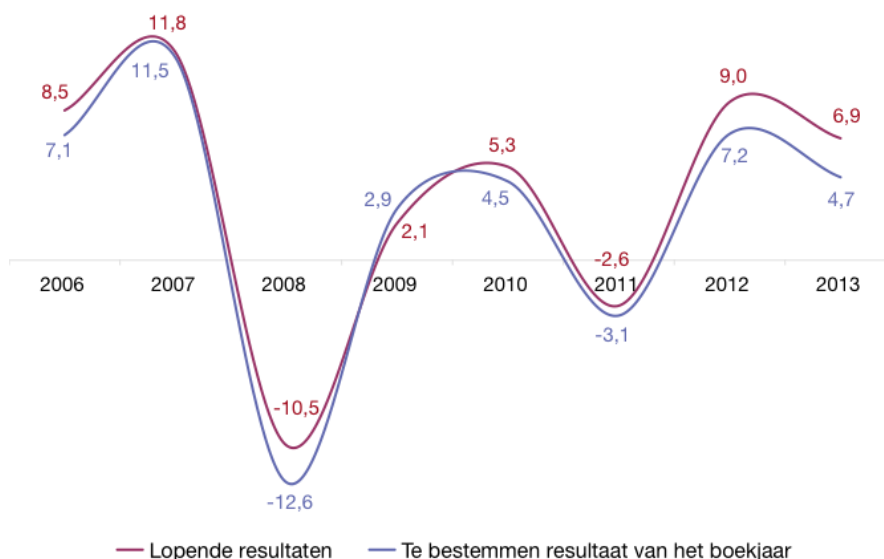
Lopend resultaat: netto technisch-financiële saldi, verhoogd met het saldo van de financiële opbrengsten van de niet-technische rekening en het saldo van de andere terugkerende opbrengsten en kosten die niet aan de verzekeringsactiviteit verbonden zijn.

Het lopend resultaat vóór belastingen is gedaald van 3,04 miljard euro in 2012 naar 2,03 miljard euro in 2013. In 2013 bedraagt het lopend resultaat 6,9 % van de verdiende premies.

Te bestemmen resultaat van het boekjaar: lopend resultaat, verhoogd met het saldo van de niet-recurrente opbrengsten en kosten (uitzonderlijke opbrengsten en kosten, nettobelastingen en netto-overdrachten van/naar de belastingvrije reserves).

Lopende resultaten en te bestemmen resultaten van het boekjaar

(in % van de verdiende premies)

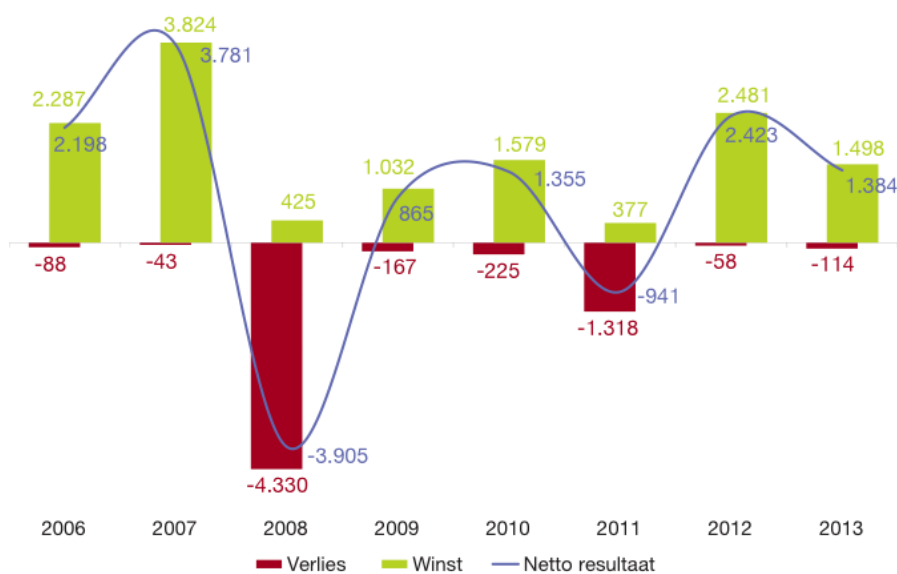
In 2013 vertoont het te bestemmen resultaat van het boekjaar een winst van 1,38 miljard euro, in vergelijking met een winst van 2,42 miljard euro in 2012. Het te bestemmen resultaat bedraagt in 2013 4,7 % van de verdiende premies.

Het verschil tussen het lopende resultaat (2,03 miljard euro) en het te bestemmen resultaat bedraagt 648 miljoen euro en is in hoofdzaak toe te schrijven aan de 564 miljoen euro die aan belastingen gestort zijn (536 miljoen euro in 2012).

5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten

De boekhoudkundige resultaten van 2013 liggen in lijn met deze van de jaren 2009 en 2010, maar onder de resultaten van 2012. Het boekjaar 2013 werd afgesloten met een netto winst van 1,384 miljard euro, tegenover een netto winst van 2,423 miljard euro eind 2012. Het positieve resultaat van de sector in 2013 is het resultaat van een gecumuleerde winst van 1,498 miljard en een gecumuleerd verlies van 114 miljoen euro.

Te bestemmen resultaten van het boekjaar
(in miljoen euro)

5.3. Eigen vermogen en rendabiliteit

Ontwikkeling van het eigen vermogen

(in miljoen euro)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
"Boekwaarde"								
31/12	12.513	13.951	15.347	17.589	17.392	16.598	17.217	17.441
Gemiddelde	11.872	13.232	14.649	16.468	17.491	16.995	16.908	17.329
"Marktwaarde"								
31/12	21.811	21.093	15.894	20.630	20.745	18.984	20.568	22.087
Gemiddelde	20.010	21.452	18.494	18.262	20.688	19.865	19.776	21.327
Marktwaarde (Basis: Gemiddelde 2006 = 100)	100%	107%	92%	91%	103%	99%	99%	107%

Boekhoudkundig eigen vermogen: totaal van eigen vermogen en fondsen voor toekomstige dotaties, verminderd met de immateriële vaste activa en het niet-gestorte deel van het kapitaal.

Eigen vermogen volgens marktwaarde: boekhoudkundig eigen vermogen vermeerderd met de niet-obligatiegebonden netto latente meerwaarden.

Het "boekhoudkundige" eigen vermogen bedraagt 17,4 miljard euro eind 2013, dit is een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar (17,2 miljard euro). Het ligt aldus 39 % hoger dan eind 2006.

Die "gunstige" ontwikkeling wat betreft de solvabiliteit van de ondernemingen tijdens de afgelopen jaren was maar mogelijk dankzij de massale injecties vanwege bestaande of nieuwe aandeelhouders om de bijzonder negatieve gevolgen van de resultaten van 2008 te compenseren. Verder hebben de verzekeringsondernemingen in 2012 en 2013 een belangrijk deel van het te bestemmen saldo overgedragen naar de balans om te voldoen aan de toenemende reglementaire behoeften aan solvabiliteitskapitaal.

Eind 2013 ligt het eigen vermogen uitgedrukt in "marktwaarde", dit wil zeggen door alle niet-obligatiegebonden latente meerwaarden in het eigen boekhoudkundige vermogen op te nemen, 26,6 % hoger dan het eigen vermogen in boekwaarde. Dit impliceert een stijging ten opzichte van vorig jaar, toen die latente meerwaarden 19,5 % van het eigen vermogen in boekwaarde vertegenwoordigden. Dit wordt verklaard door de stijging van de niet-obligatiegebonden latente meerwaarden ten belope van 1,295 miljard euro.

Eind 2013 maakt het eigen vermogen "volgens marktwaarde" 224 % van de vereiste marge uit, tegenover 212 % eind 2012, 201 % eind 2011, 273 % eind 2004 en meer dan 300 % eind 2001.

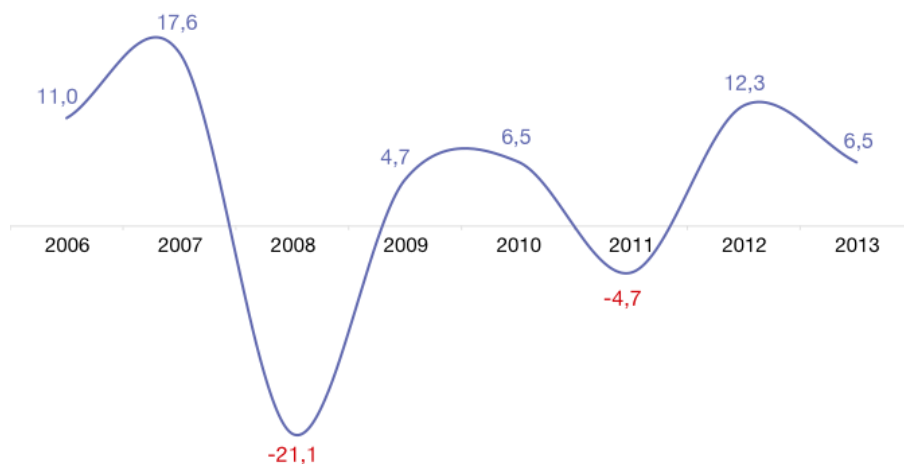
Het rendement op eigen vermogen (RoE) wordt gedefinieerd aan de hand van twee verschillende indicatoren.

Op basis van de eerste wordt dit gedefinieerd als de verhouding tussen het te bestemmen resultaat van het boekjaar enerzijds en de gemiddelde waarde van het eigen vermogen volgens marktwaarde anderzijds.

In 2013 bedraagt het RoE op basis van deze indicator 6,5 % tegenover 12,3 % in 2012. De daling van het rendement wordt hoofdzakelijk verklaard door de sterke daling van de verdiende premies in de activiteiten leven (-4,8 miljard euro). Het RoE zakt hiermee terug naar het niveau van het jaar 2010.

Rendabiliteit van het eigen vermogen *

(marktwaarde, in %)

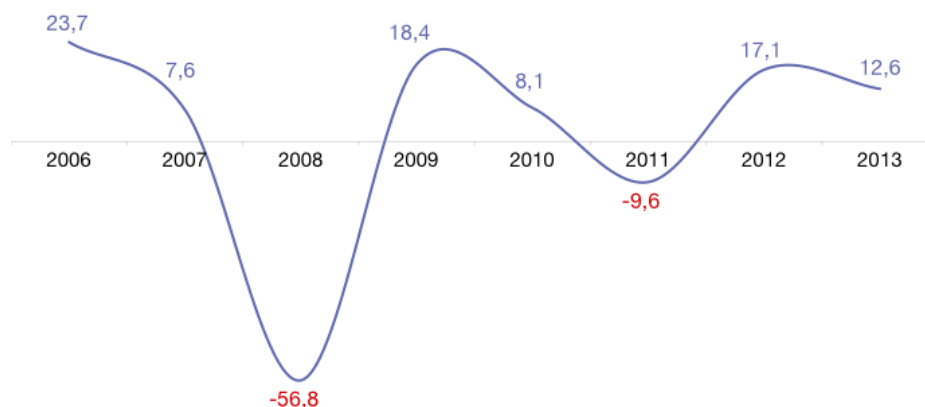
* Te bestemmen winst / Gemiddeld eigen vermogen aan "Marktwaarde"

Dit fenomeen wordt nog beter weergegeven in de tweede indicator, dit is de "netto vermogensvariatie" van de onderneming tussen het begin en het einde van elk boekjaar. Dit is de ratio van de som van het te bestemmen resultaat en de schommeling van de toelaatbare latente meerwaarden over het gemiddelde van het eigen vermogen uitgedrukt in marktwaarde. De grafiek illustreert de grotere variabiliteit van de resultaten die op de tweede manier bepaald wordt.

Terwijl de schommeling van de netto vermogensvariatie in 2011 nog -9,6 % bedroeg, stijgt die ratio voor 2012 tot 17,1 % dankzij het significante bedrag van de toelaatbare latente meerwaarden (+ 1 miljard euro). Hoewel de niet-obligatiegebonden latente meerwaarden opnieuw sterk zijn toegenomen in 2013 (+ 1,295 miljoen euro), daalt de op basis van die criteria gemeten rendabiliteit tot 12,6 % door het aanzienlijk lager te bestemmen resultaat in 2013.

Rendabiliteit van het eigen vermogen *

(basis: netto vermogensvariatie, in %)

* Te bestemmen winst gecorrigeerd met de wijziging van de netto latente meerwaarden andere dan op obligaties / Gemiddeld eigen vermogen aan "Marktwaaarde"

De "netto vermogensvariatie", die de verzekeringsondernemingen zouden kunnen voorleggen als ze de International Financial Reporting Standards (IFRS-standaarden) toepassen, moet natuurlijk met de grootste voorzichtigheid geïnterpreteerd worden aangezien hier het probleem van de betrouwbaarheid en de toepasselijkheid van de "fair value" enerzijds en dat van de "boekhoudkundige mismatch" anderzijds rijst.

De ratio omvat immers de wijzigingen van de latente meer- en minderwaarden op activa, maar niet het equivalent ervan op passiva, die gewaardeerd worden op basis van hun historische waarde of op basis van de afgeschreven kostprijs.

De ondernemingen die over een asset/liability management beschikken dat zorgt voor een adequate verbinding tussen activa en passiva, zouden de variabiliteit van die ratio moeten doen dalen. Deze variabiliteit zou dan idealiter enkel een weergave mogen zijn van de economische mismatches, die op hun beurt weergeven in welke mate de ondernemingen aan risico's blootstaan, en niet langer een boekhoudkundige mismatch zoals dit momenteel het geval is.

Dit kan echter slechts bewaarheid worden als in het raam van de IFRS-normen en in het raam van Solvency II de definitie van "marktwaaarde" van de passiva ook rekening houdt met het economische model dat eigen is aan de verzekeringsactiviteiten op lange termijn via de integratie van juiste anticyclische maatregelen ("volatility adjustment" en "matching adjustment") in de balansevaluatie.

6. Solvabiliteit

Solvabiliteitsmarges

Samengestelde marge: vermogen van de verzekeringsonderneming, vrij van elke voorzienbare verplichting.

- ▶ De samenstelling van die marge stoelt op een lijst van in aanmerking te nemen elementen, die reglementair vastgesteld is.
- ▶ Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het expliciete deel van de marge (eigen vermogen, achtergestelde leningen, niet-technische reserves, suppletiebijdragen voor onderlinge maatschappijen,...) en het impliciete deel (niet-afgeschreven acquisitiekosten in de voorzieningen leven, netto latente meerwaarden, ...).
- ▶ De elementen uit het expliciete gedeelte worden automatisch in aanmerking genomen, die van het impliciete gedeelte op verzoek van de onderneming en met goedkeuring van de NBB.
- ▶ Een gedeelte van de samengestelde marge dient voor de dekking van de activiteiten niet-leven en een ander gedeelte voor de dekking van de activiteiten leven.

Vereiste marge: bedragen van de samengestelde marge waarover de verzekeringsonderneming met betrekking tot haar activiteiten moet beschikken voor elk van de groepen niet-leven en leven.

Die bedragen zijn berekend op basis van:

- ▶ de premies en de schadegevallen in de niet-levensverzekering;
- ▶ de premies, de schadegevallen en de voorzieningen voor definitieve renten in de arbeidsongevallen;
- ▶ de technische voorzieningen en het risicokapitaal in de levensverzekering;
- ▶ het risico dat de onderneming loopt wegens het aanwenden van afgeleide producten.

Dekkingsratio: verhouding tussen de samengestelde marge en vereiste marge.

NBB-correctie: verrichting waarbij de toegelaten latente meerwaarden uit de beschikbare marge gehaald worden en vervangen worden door het verschil tussen de huidige waarde van de beleggingen en hun boekwaarde (netto latente meerwaarden of netto latente minderwaarden).

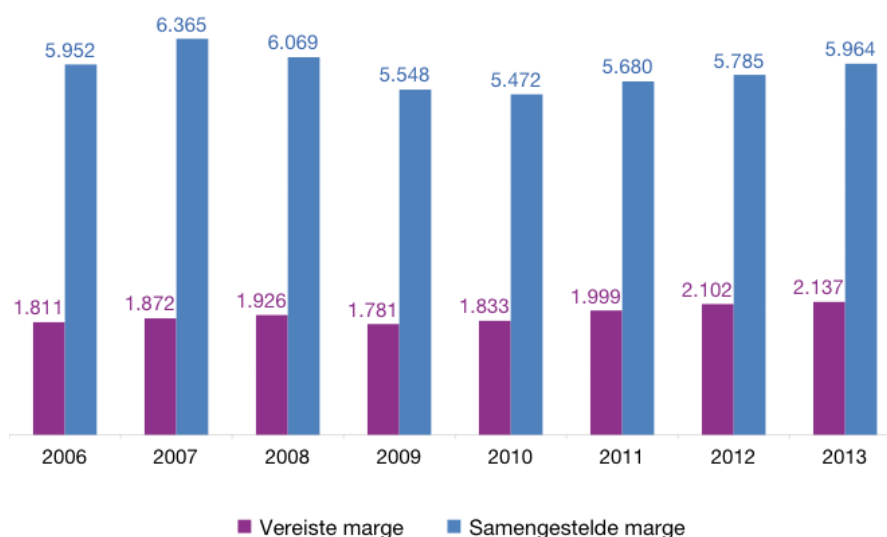
Deze verrichting heeft tot doel de solvabiliteitsmarge die de verzekeringsondernemingen samenstellen, op een eenvormige wijze te beoordelen, los van de vaststelling door de onderneming van een eventuele "duurzame" minderwaarde op beleggingen, met het boeken van een waardevermindering als gevolg.

Weerstandstest: verrichting waarbij de gecorrigeerde solvabiliteitsmarge verminderd wordt met een bepaald percentage van de huidige waarde van een beleggingscategorie en vervolgens vergeleken wordt met de vereiste marge.

Op die manier gaat men na of de marge van de onderneming volstaat voor het opvangen van waardeverminderingen van activa, vastgelegd op 25 % voor aandelen, 15 % voor onroerende goederen en 5 % voor obligaties.

6.1. Solvabiliteitsmarge niet-leven

Vereiste en samengestelde marge niet-leven (in miljoen euro)

2006-2012: cijfers NBB, 2013: berekeningen Assuralia

Doordat in 2013 de samengestelde marge in absolute waarde meer is gestegen dan de vereiste marge, heeft de daling in de dekkingsratio, waarneembaar sinds 2007, zich niet verdergezet in 2013. In 2013 is de dekkingsgraad van de marge niet-leven gestegen van 275 % naar 279 % van de samen te stellen marge.

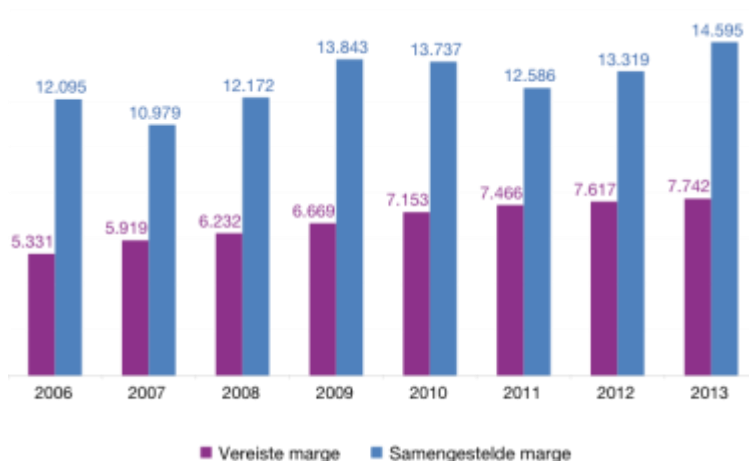
Eind 2013 vertegenwoordigen de expliciete bestanddelen van de marge 91 % van de totale samengestelde marge, net zoals dit in 2009 het geval was. Die ratio lag in de jaren voor 2008 lager door de aanzienlijke latente meerwaarden die de ondernemingen in hun samengestelde solvabiliteitsmarge konden opnemen. De stijging van de latente meerwaarden, die relatief groter is dan de ontwikkeling van de absolute bedragen van de expliciete marge, verklaart de daling van deze ratio in 2013. We herinneren eraan dat het impliciete deel van de marge niet-leven uitsluitend samengesteld is uit latente meerwaarden, die slechts mogen worden opgenomen na goedkeuring door de toezichthouder.

6.2. Solvabiliteitsmarge leven

De vereiste marge voor de verrichtingen leven stijgt in 2013 met 1,6 %. Die stijging is grotendeels te verklaren door de stijging in de technische voorzieningen leven individueel (tak 23) en in de technische voorzieningen leven groep. De technische voorzieningen vormen namelijk de meest essentiële elementen van de berekeningsbasis van de vereiste marge in de levensverzekering. Deze tendens ligt in de lijn van wat werd waargenomen in de vorige jaren. Voor alle ondernemingen samen bedraagt de vereiste marge in 2013 7.742 miljoen euro, tegenover 7.617 miljoen euro een jaar eerder.

Vereiste en samengestelde marge leven

(in miljoen euro)

2006-2012: cijfers NBB, 2013: berekeningen Assuralia

Omdat in 2013 de samengestelde marge in absolute waarde meer is gestegen dan de vereiste marge, wordt in 2013 de opwaartse trend in de dekkingsgraad sinds eind 2011 verdergezet. Eind 2013 bedraagt de totale dekkingsgraad leven 189 % van de vereiste marge, tegenover 175 % eind 2012 en 169 % eind 2011.

6.3. Totale en gecorrigeerde solvabiliteitsmarge

In totaal moesten de ondernemingen eind 2013 een marge samenstellen van 9.880 miljoen euro, tegenover 9.719 miljoen euro eind 2012. De totale samen te stellen marge voor de verrichtingen leven en niet-leven stijgt dus met 1,7 %.

Tegelijk stijgt ook de samengestelde marge van 19.104 miljoen euro eind 2012 naar 20.559 miljoen euro eind 2013. Dit is een stijging met 7,6 % (tegenover een stijging van 4,6 % in 2012).

De gecorrigeerde samengestelde marge eind 2013 wordt berekend door 3,2 miljard euro latente meerwaarden uit de samengestelde marge te halen en te vervangen door 18,7 miljard euro, het totaal van de latente meer- en minwaarden die de sector in de boekhoudstaten laat optekenen.

Hoewel de latente meerwaarden op obligaties en andere vastrentende effecten in 2013 gedaald zijn ten opzichte van het niveau van vorig jaar, blijft het niveau van de gecorrigeerde dekkingsratio hoog. Deze bedraagt 365 % eind 2013, een niveau dat, met uitzondering van 2012, een stuk hoger ligt dan tijdens de afgelopen jaren en sinds 2005 niet meer is gehaald.

De meer uitgesproken variatie van de gecorrigeerde dekkingsratio van de te vormen marge in vergelijking met de niet-gecorrigeerde ratio wordt verklaard door de grote volatiliteit van de latente meer- of minderwaarden.

Solvabiliteitsmarge niet-leven en leven*(in miljoen euro)*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Niet-gecorrigeerde samengestelde marge	18.047	17.344	18.241	19.391	19.209	18.266	19.104	20.559
Gecorrigeerde samengestelde marge	25.101	19.512	16.697	23.386	20.897	20.437	40.453	36.096
Gecorrigeerde samengestelde marge / Niet-gecorrigeerde samengestelde marge	139%	113%	92%	121%	109%	112%	212%	176%
Gecorrigeerde samengestelde marge / Samen te stellen marge	351%	258%	207%	280%	235%	219%	418%	365%

*Cijfers NBB en Assuralia, berekeningen Assuralia***6.4. Weerstandstests**

Door de marktwaarde van de aandelen fictief met 25 % te verminderen, daalt de solvabiliteitsratio "gecorrigeerde beschikbare marge/vereiste marge" met 72 procentpunten, van 365 % tot 293 %. De minder grote gevolgen van die klap sinds 2008 wordt verklaard door het kleinere volume aandelen in de effectenportefeuilles van de verzekeraars. Door de grotere proportie van aandelen in de portefeuilles van de verzekeringsondernemingen ten opzichte van vorig jaar is de schok eind 2013 wel groter dan eind vorig jaar.

Een waardevermindering met 15 % van de onroerende goederen, hypothecaire leningen en leasingrechten zou dan weer een gemiddelde daling van de solvabiliteitsratio's meebrengen met 22 procentpunten. Dit geeft exact hetzelfde effect als vorig jaar.

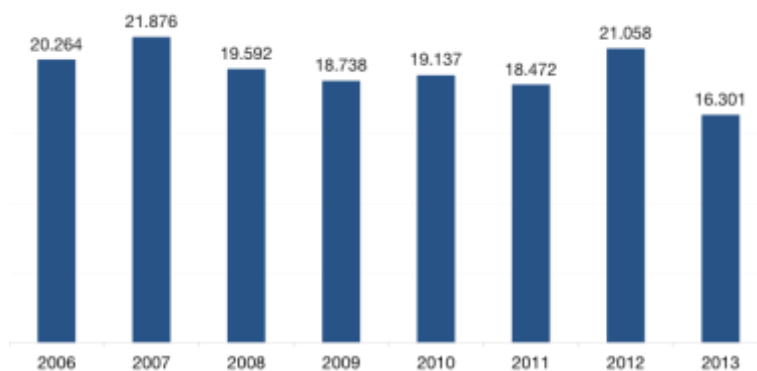
Met een vermindering met 5 % van de marktwaarde van de obligaties en deposito's zou de gecorrigeerde solvabiliteitsratio 96 procentpunten lager liggen en uitkomen op 269 % van het niveau van de vereiste marge. Het belangrijke relatieve aandeel van de obligaties in de portefeuilles verklaart de omvang van deze daling, die de gevoeligheid van de sector voor rentevoetschommelingen en de complexiteit van het actief/passiefbeheer van de verzekeraars aantoont.

Welke weerstandstest men ook toepast, de gecorrigeerde beschikbare marge na toepassing van de test is altijd ruimschoots groter dan het bedrag van de samen te stellen marge.

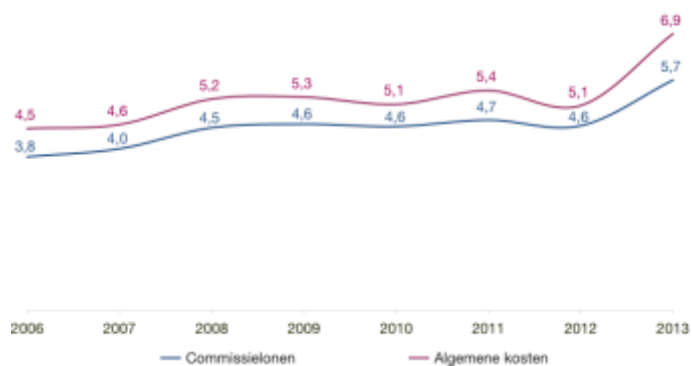
7. Evolutie van de voornaamste resultaten

7.1. Leven

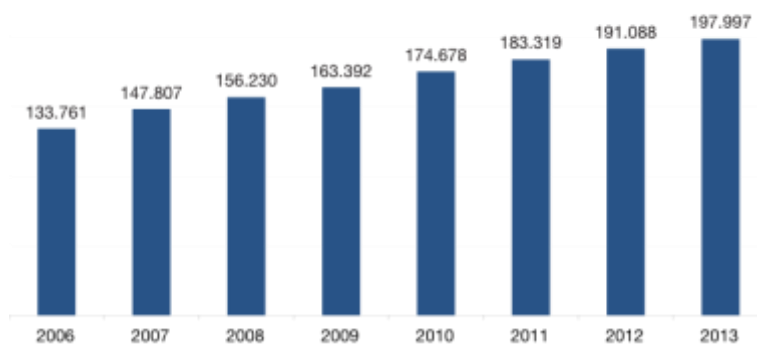
Verdiende premies
(in miljoen euro)

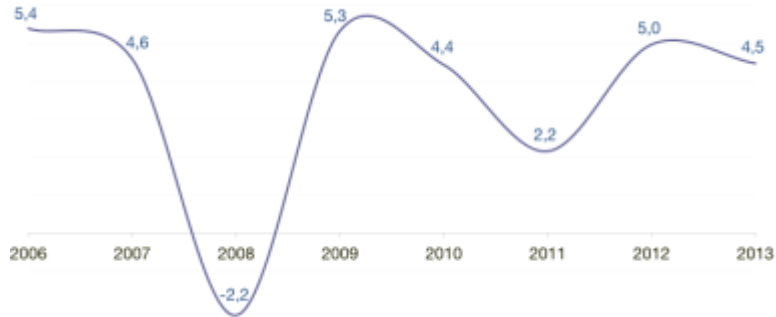
Commissielonen en algemene kosten
(in % van de verdiende premies)

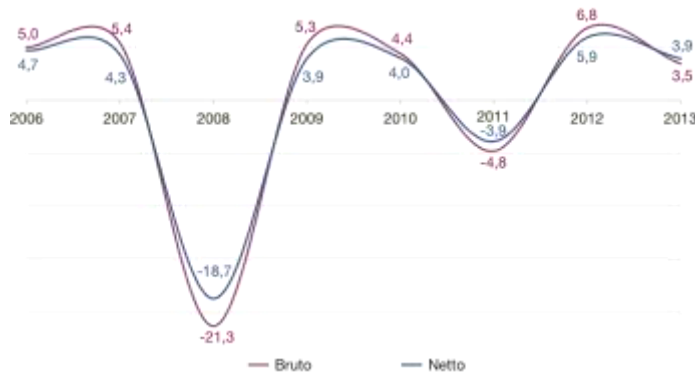
Gemiddelde technische voorzieningen
(in miljoen euro)

Netto financiële opbrengsten
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

Technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

Netto technisch-financiële saldi voor en na WD
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

(WD = winstdeelname)

Na de terugval in 2011 met 0,7 miljard euro stijgen de premie-inkomens voor de verrichtingen leven in 2012 met 2,6 miljard euro tot 21,1 miljard euro en bereiken ze daarmee het hoogste niveau sinds 2008. In 2013 dalen de premie-inkomens echter met 4,8 miljard euro (bijna één vierde) en bedragen ze nog slechts 16,3 miljard euro.

De verklaring voor de abrupte incassodaling in 2013 ligt grotendeels aan de verhoging van de verzekeringstaks op 1 januari 2013 bij het gros van de producten leven individueel van 1,1 % naar 2 %. Deze vooraf aangekondigde stijging van de verzekeringstaks gaf de verkoop een boost op het einde van 2012 en een terugval in 2013.

In 2013 nemen de commissielonen af van 963 miljoen euro in 2012 naar 929 miljoen euro in 2013. Relatief gezien stijgen de commissielonen echter met 1,1 procentpunten ten opzichte van 2012 en bedragen 5,7 % van de verdiende premies. De algemene kosten nemen in 2013 toe van 1.068 miljoen euro in 2012 tot 1.116 miljoen euro in 2013. De relatieve algemene kosten liggen in 2013 1,8 procentpunten hoger dan in 2012 en bedragen 6,9 %.

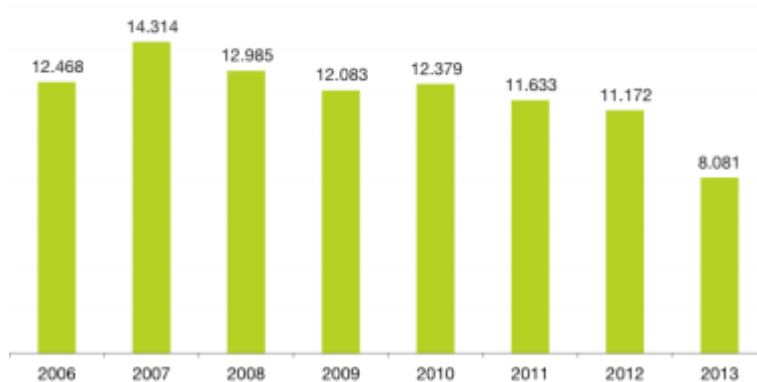
Terwijl de toename van de gemiddelde technische voorzieningen in de periode 2008-2012 tussen 4 % en 7 % bedroeg, valt deze in 2013 terug op 3,6 %. De gemiddelde technische voorzieningen nemen in 2013 toe met 6,9 miljard euro en komen uit op 198 miljard euro.

In de periode 2009-2013 leverden de verrichtingen Leven positieve netto financiële opbrengsten op, wat in schril contrast staat met 2008, waar de financiële lasten hoger lagen dan de financiële opbrengsten. In 2013 bedragen de netto financiële opbrengsten 4,5 % van de gemiddelde technische voorzieningen, tegenover 5,0 % in 2012. In absolute bedragen liggen de financiële opbrengsten in 2013 op 8,9 miljard euro tegenover 9,5 miljard euro in 2012.

7.1.1. Individuele verzekeringen met gewaarborgde rentevoet (tak 21-22-26)

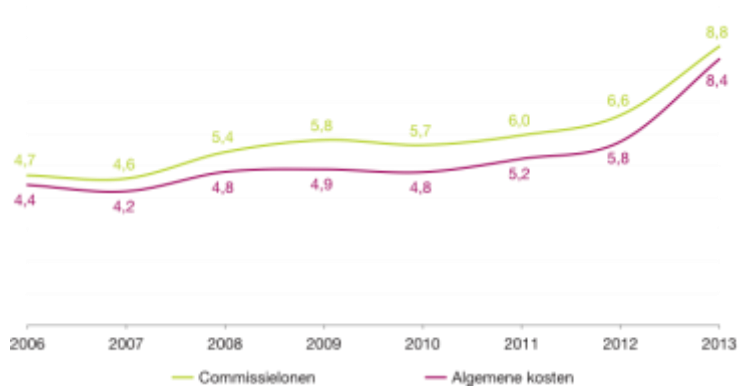
Verdiende premies

(in miljoen euro)

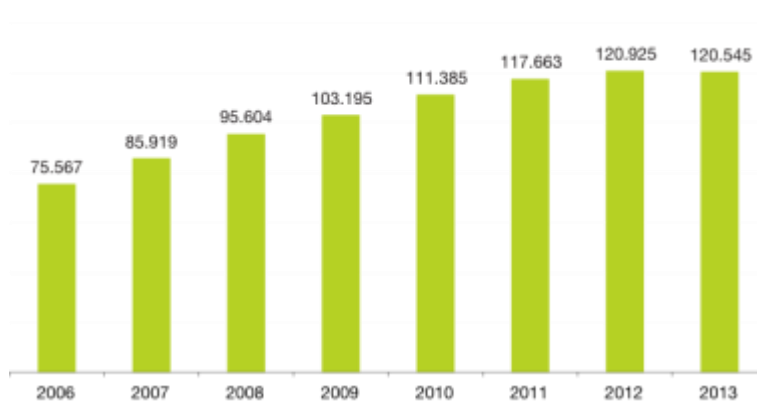
Commissielonen en algemene kosten

(in % van de verdiende premies)

Gemiddelde technische voorzieningen

(in miljoen euro)

Netto financiële opbrengsten
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

Bruto technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

Bruto technisch-financiële saldi voor en na WD
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

(WD = winstdeelname)

Het premievolume van de individuele levensverzekeringen met gewaarborgde rente (takken 21, 22 en 26) daalt voor het derde opeenvolgende jaar. In 2013 bedraagt het premie-incasso 8,1 miljard euro tegenover 11,2 miljard euro in 2012 en 11,6 miljard euro in 2011. De daling van het incasso in 2013 is beduidend sterker dan de dalingen die men in 2011 en 2012 noteerde en is vooral toe te schrijven aan het effect van de verhoogde verzekeringstaks van 2 %.

De verzekeringsondernemingen slagen er de laatste jaren niet in om hun kostenratio's onder controle te houden. Tussen 2007 en 2013 kennen de kostenratio's een bijna ononderbroken stijging, uitgezonderd in 2010. Voor de algemene kosten kan dit deels verklaard worden door de aanhoudende daling van het totale premie-inkomen. De commissielonen worden niet alleen toegekend op basis van de nieuwe productie maar ook op basis van de portefeuille (de voorzieningen). Het totaal bedrag aan commissielonen, op nieuwe productie en voorzieningen, neemt af van 736,5 miljoen euro in 2012 naar 707,1 miljoen euro in 2013, hetzij een daling van 4,0 %. Deze daling is beduidend lager dan de daling van het premievolume (-27,7 %). Er bestaat dus geen recht-evenredig verband tussen commissie en premie. Dit verklaart de bruuskere stijging van de commissielonen, uitgedrukt in procent van de verdiende premies (8,8 % in 2013 tegenover 6,6 % in 2012). In 2013 bedragen de commissielonen 8,8 % en de algemene kosten 8,4 % van de verdiende premies.

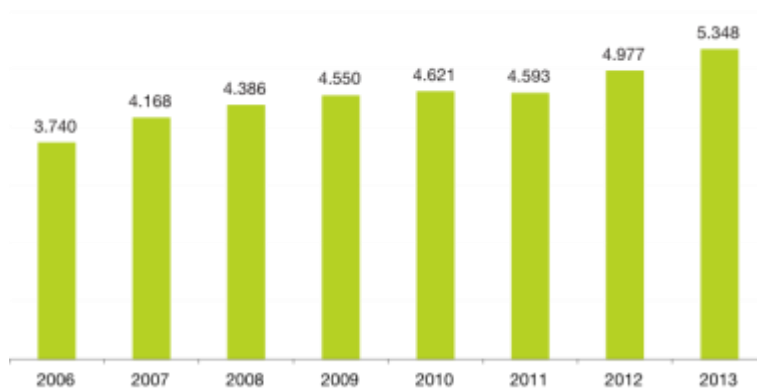
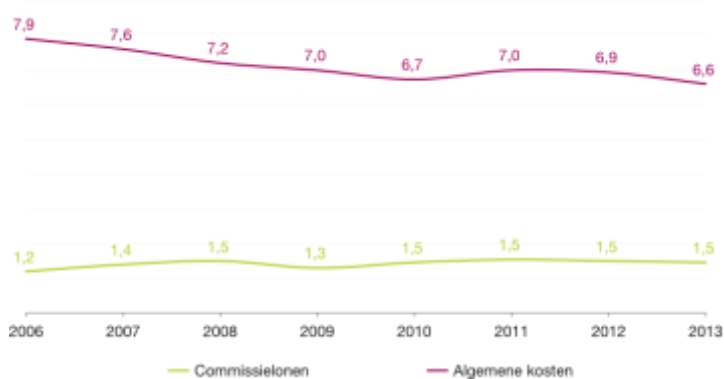
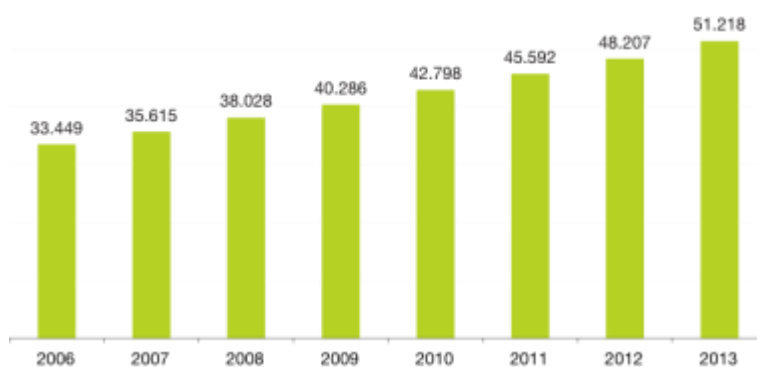
De sterke terugval van de nieuwe productie en de toename van de uitkeringen in 2013 leiden ertoe dat de technische voorzieningen voor het eerst sinds jaren niet toenemen. De technische voorzieningen dalen met 400 miljoen euro van 120,9 miljard in 2012 tot 120,5 miljard euro in 2013.

In 2006 en 2007 bedragen de netto financiële opbrengsten iets meer dan 5 % van de gemiddelde technische voorzieningen. Het slechte beursklimaat tijdens de financiële crisis leidde in 2008 tot een bruuske daling van de meerwaarden en tot sterk negatieve waardecorrecties. De netto financiële opbrengsten bedragen in 2008 amper 0,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen. In de periode 2009-2013 houden de netto financiële opbrengsten stand boven de 4 % van de gemiddelde technische voorzieningen. 2011, het jaar van de spanningen in perifere landen uit de eurozone, vormt hierop een uitzondering als gevolg van de negatieve waardecorrecties die dat jaar werden toegepast. In 2013 bedragen de netto financiële opbrengsten 5,0 miljard euro, hetzij 4,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen.

In 2013 stijgen de uitkeringen met 43,1 procentpunten ten opzichte van 2012 tot 149,7 % van de verdiende premies. Deze toename samen met de stijging van de relatieve commissielonen en algemene kosten, verklaren de daling van het bruto technisch-financieel resultaat: 5,9 % van de verdiende premies in 2013 tegenover 9,1 % in 2012.

Zowel het technisch-financieel saldo voor winstdeelname als het saldo na winstdeelname kennen in 2013 een terugval in vergelijking met 2012, maar ze blijven positief. Uitgedrukt in percentage van de voorzieningen daalt het technisch-financieel saldo vóór winstdeelname van 1,2 % in 2012 tot 0,7 % in 2013, terwijl het technisch-financieel saldo na winstdeelname daalt van 0,8 % in 2012 tot 0,4 % in 2013. Het gemiddelde winstdeelnemingspercentage ligt in 2013 op 0,32 % en haalt net niet het niveau van 2012 (0,36 %). De jaren 2008 en 2011 werden gekenmerkt door een veel lager gemiddeld winstdeelnemingspercentage van amper 0,1 %. Tijdens deze periode lag de gemiddelde gewaarborgde rentevoet evenwel hoger dan vandaag.

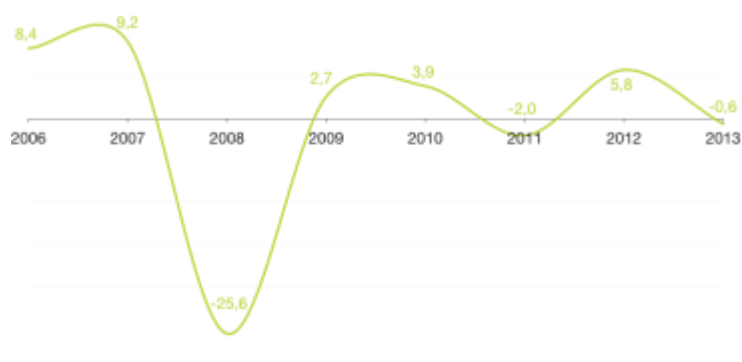
7.1.2. Groepsverzekeringen met gewaarborgd rendement (tak 21)

Verdiende premies
(in miljoen euro)**Commissielonen en algemene kosten**
(in % van de verdiende premies)**Gemiddelde technische voorzieningen**
(in miljoen euro)

Netto financiële opbrengsten
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

Bruto technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

Bruto technisch-financiële saldi voor en na WD
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

(WD = winstdeelname)

In tegenstelling tot de individuele levensverzekeringsverrichtingen kennen de premie-inkomens van de groepsverzekering een regelmatigere verloop. In 2013 neemt het incasso voor het tweede opeenvolgende jaar fors toe met 7,5 %, tegenover 8,3 % in 2012, en bedraagt 5,3 miljard euro. In 2011 tekende het premie-inkomen van de groepsverzekering nog een uitzonderlijke daling van 0,6 % op. De stijging in 2013 is vooral toe te schrijven aan de forse groei van de verrichtingen van de eerste pijler.

In 2013 daalt het geheel van algemene kosten en commissielonen in functie van de verdiende premies met 0,3 procentpunten tot 8,1 %. De daling in 2013 is integraal toe te schrijven aan de daling van de algemene kosten die daarmee het laagste peil van de afgelopen jaren bereiken (6,6 % van de verdiende premies). De commissielonen belopen in 2013 1,5 % van de verdiende premies en blijven nagenoeg constant in vergelijking met de andere jaren van de geobserveerde periode.

De gemiddelde technische voorzieningen van de groepsverzekeringen kennen een aanhoudende groei en komen in 2013 uit op 51,2 miljard euro.

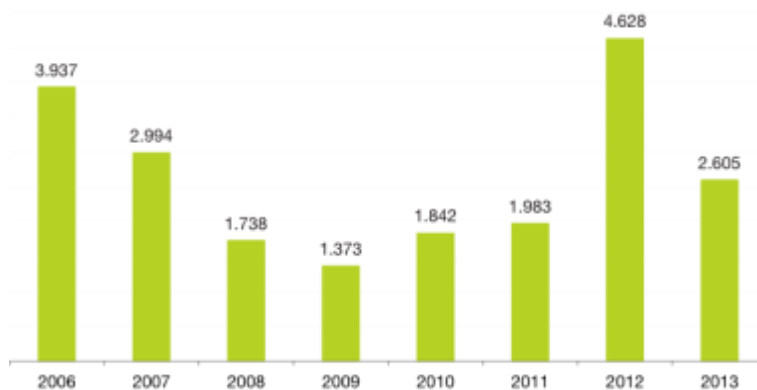
In 2008 kwamen de netto financiële opbrengsten met 1,2% van de gemiddelde technische voorzieningen op het laagste niveau van de observatieperiode als gevolg van de sterk negatieve waardecorrecties en de minwaarden op de realisaties. Na twee jaren van herstel in 2009 en 2010 (resp. 4,6 % en 4,5 %) leidden de negatieve waardecorrecties in 2011 tot een nieuwe terugval van de netto financiële opbrengsten (3,3 %). In 2012 en 2013 stijgen de netto financiële opbrengsten tot resp. 4,6 % en 4,7 % van de gemiddelde technische voorzieningen en bereiken daarmee opnieuw het niveau van de jaren 2009 en 2010.

Ondanks de daling van de kostenratio's en de bestending van de financiële opbrengsten die de groepsverzekering optekende, daalt het bruto technisch-financieel saldo in 2013 met 6,4 procentpunten ten opzichte van 2012 tot -0,6 % van de verdiende premies en wordt daarmee opnieuw negatief. Het betere resultaat van 2012 is toe te schrijven aan de daling van de voorzieningen als gevolg van een aanzienlijke externe overdracht van de voorzieningen buiten de sector van de verzekeringsondernemingen.

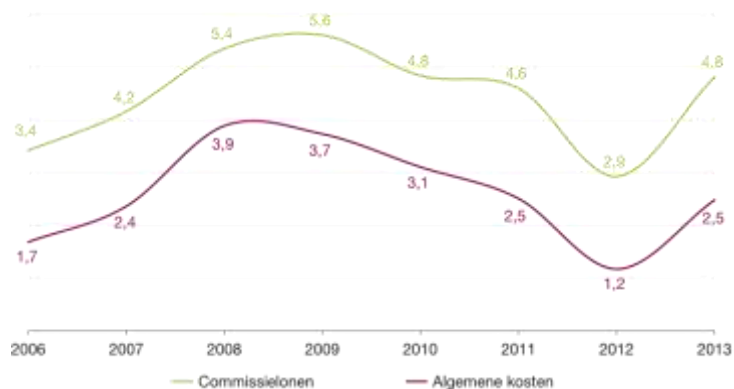
Uitgedrukt in procent van de gemiddelde technische voorzieningen daalt het bruto technisch-financieel saldo vóór winstdeelneming met 0,7 procentpunten van 0,8 % in 2012 naar 0,1 % in 2013 en bereikt daarmee het zelfde niveau van 2011. Het resultaat na verrekening van de winstdeelneming kent in 2013 een terugval van dezelfde grootteorde (-0,7 procentpunten) en wordt opnieuw negatief (-0,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen). In de periode van 2011 tot 2013 bedragen de dotaties aan winstdeelnemingen 0,2 % van de technische voorzieningen tegenover 0,4 % in 2010 en 0,5 % in 2009.

7.1.3 Individueel tak 23

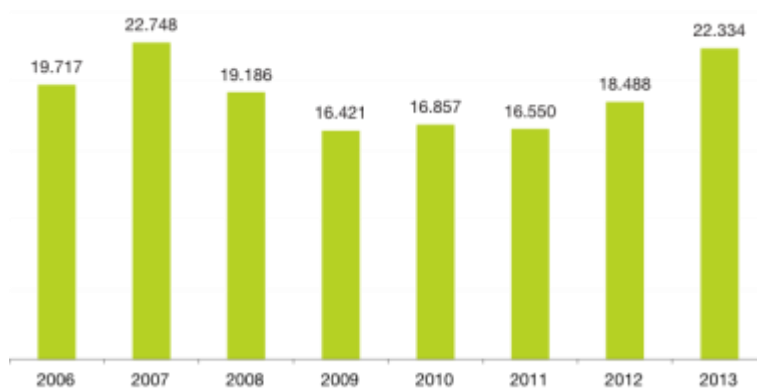
Verdiende premies (in miljoen euro)

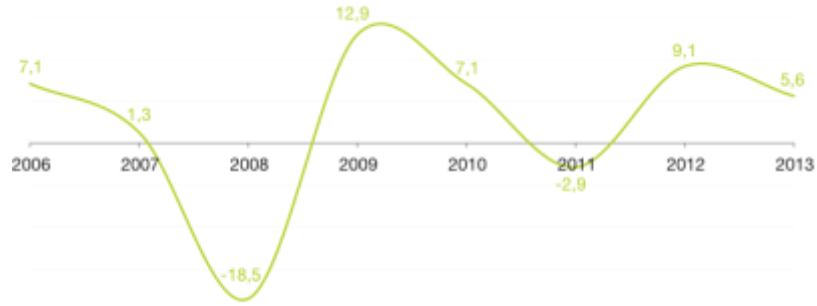
Commissielonen en algemene kosten (in % van de verdiende premies)

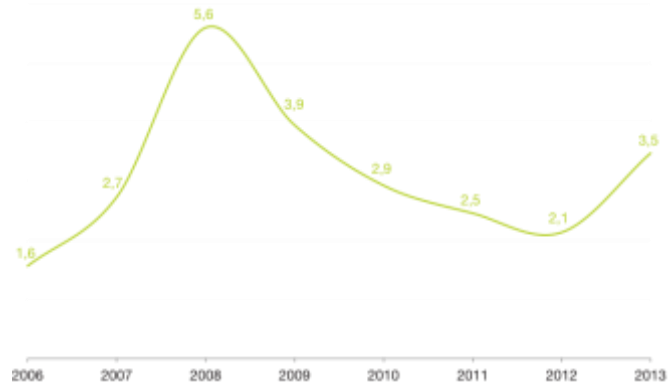
Gemiddelde technische voorzieningen (in miljoen euro)

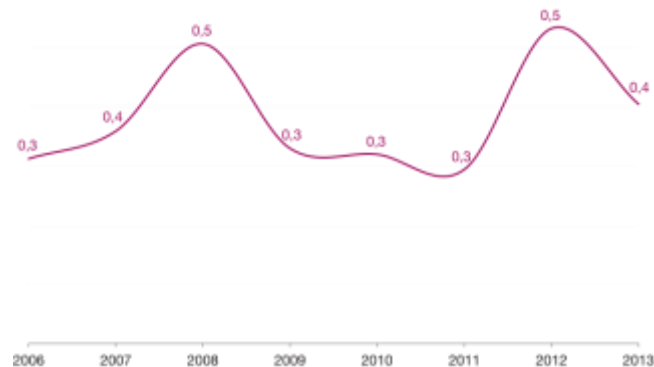
Netto financiële opbrengsten
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

Bruto technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

Bruto technisch-financiële saldo
(in % van de gemiddelde technische voorzieningen)

In 2012 kenden de premie-inkomens van de tak 23-verzekeringen een uitzonderlijke groei als gevolg van de aangekondigde stijging van de premietaks van 1,1 % naar 2,0 % op 1 januari 2013, de aantrekkelijkheid van de tak 23-producten alsook het historische laagtepunt van de rentevoeten. Als gevolg van de stijging van de premietaks dalen de premie-inkomens van 4,6 miljard euro in 2012 naar 2,6 miljard euro in 2013. Toch ligt het incasso bij de tak 23-verzekeringen in 2013 nog steeds boven dat van de jaren 2009 tot 2011.

De bruske wendingen van het premievolume tussen 2011 en 2013 zorgden voor een dito verloop van de algemene kosten die terugvielen van 2,5 % van de verdiende premies in 2011 tot 1,2 % in 2012 om dan opnieuw toe te nemen tot 2,5 % in 2013. Aangezien de commissielonen niet alleen worden toegekend op basis van de nieuwe productie maar ook op basis van de portefeuille, bestaat er dus geen recht-evenredig verband tussen commissie en premievolume. Dit verklaart het atypisch verloop van het relatieve aandeel van commissielonen tussen 2011 en 2013: het aandeel van de commissielonen kende achtereenvolgens een daling met 1,7 procentpunten in 2012 (tot 2,9 % van de verdiende premies en een toename van 1,9 procentpunten in 2013 (tot 4,8 % van de verdiende premies).

De verhoogde aantrekkelijkheid van de tak 23-producten samen met de stijging van de marktwaarde van de beleggingen in 2012 en 2013 hebben ertoe geleid dat de technische voorzieningen ook een sterke groei kenden. In 2012 en 2013 bedragen de gemiddelde technische voorzieningen respectievelijk 18,5 miljard euro en 22,3 miljard euro, tegenover 16,6 miljard euro in 2011.

In 2011 lagen de financiële minwaarden hoger dan de netto financiële opbrengsten, wat geleid heeft tot negatieve netto financiële opbrengsten (-472,3 miljoen euro). In 2012 worden de netto financiële opbrengsten opnieuw positief (1.689,1 miljoen euro, hetzij 9,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen). In 2013 maakt het herstel plaats voor een terugval: de netto financiële opbrengsten dalen tot 1.252,9 miljoen euro, hetzij 5,6 % van de gemiddelde technische voorzieningen.

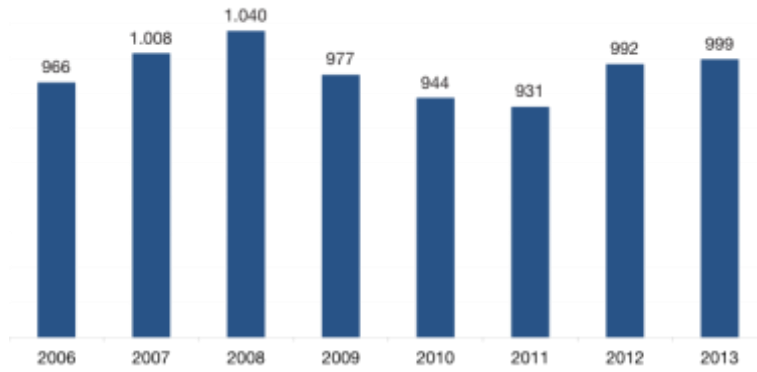
De sterke toename van de netto financiële opbrengsten in 2012 heeft vreemd genoeg niet kunnen leiden tot een verbetering van het resultaat in functie van de verdiende premies. Aangezien het premievolume in 2012 een uitzonderlijke stijging van 133% ten opzichte van 2011 optekende, daalde het bruto technisch-financieel saldo, uiteindelijk van 2,5 % van de verdiende premies in 2011 tot 2,1 % in 2012. Omdat de premie-inkomens in 2013 terugvielen tot relatief gemiddelde waarden stijgt het saldo met 1,4 procentpunten tot 3,5 % van de verdiende premies, ondanks de geringere netto financiële opbrengsten van 2013. In absolute termen bedraagt het bruto technisch-financieel saldo 90,3 miljoen euro in 2013 tegenover 98,3 miljoen euro in 2012.

Indien men het resultaat uitdrukt in percentage van de gemiddelde technische voorzieningen krijgt men een ander beeld. De technische voorzieningen waren in 2012 ook gestegen maar de groei bedroeg slechts 11,7 % in vergelijking met 2011. Dit heeft geleid tot een verbetering van het bruto technisch-financieel saldo van 0,3 % van de gemiddelde technische voorzieningen in 2011 tot 0,5 % in 2012. Aangezien de gemiddelde technische voorzieningen in 2013 fors toenemen met 20,8 %, valt het bruto technisch-financieel saldo terug tot 0,4 % van de gemiddelde technische voorzieningen.

7.2. Niet-leven

7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971 - privésector)

Verdiende premies
(in miljoen euro)

Commissielonen en algemene kosten
(in % van de verdiende premies)

Schadegevallen en technische lasten
(in % van de verdiende premies)

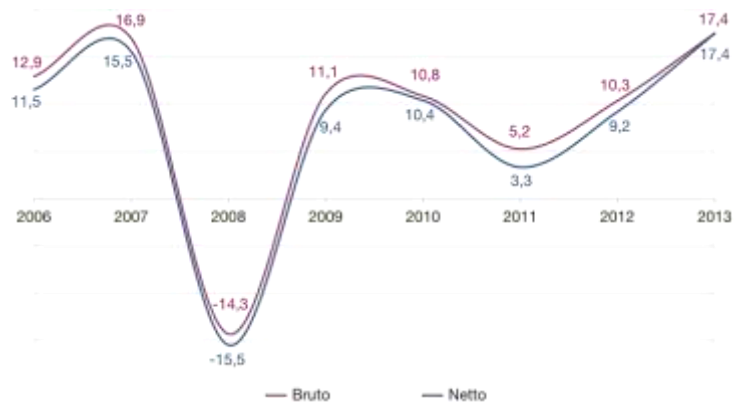
Technisch resultaat
(in % van de verdiende premies)

Netto financiële opbrengsten
(in % van de verdiende premies)

Technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

Tijdens de periode 2006-2008 nemen de verdiende premies in de tak Arbeidsongevallen toe met 7,7%. Na 2008 dalen de verdiende premies drie jaar op rij: van 1.040 miljoen euro in 2008 tot 931 miljoen in 2011, wat een daling van 10,5 % betekent. Er zijn vier belangrijke redenen voor deze scherpe daling. Ten eerste de daling van de tewerkstelling in 2009, als gevolg van de economische crisis sinds 2008. Vervolgens het beroep op buitenlandse arbeidskrachten in risicovolle sectoren als de bouw en het transport, ten nadele van werknemers onder Belgisch statuut. Verder de procentuele toename van het aantal bedienden en de afname van het aantal arbeiders. Ten slotte ligt ook de sterke concurrentie tussen de verzekeringsondernemingen aan de basis van deze daling.

In 2012 nemen de verdiende premies van de tak Arbeidsongevallen opnieuw toe met 6,6 % ten opzichte van 2011. Dit als gevolg van de stijging van het aantal werknemers (+3,5 %) en de stijging van de gezondheidsindex (+2,65%).

De stijging wordt verder gezet in 2013, maar slechts met 0,7 % ten opzichte van 2012. Het aantal werknemers in 2013 is echter vergelijkbaar met dat van 2012 en de gezondheidsindex neemt toe met 1,24 %.

De periode 2006-2008 kent een daling van de schadegevallen en andere technische lasten in functie van de verdiende premies. Na 2008 volgt een omgekeerde beweging en stijgt deze ratio tot 101,5 % in 2009 en tot 109,3 % in 2010. Daarna volgt opnieuw een daling in 2011 en 2012. De schadegevallen en technische lasten bedragen in 2012 103,8 % van de verdiende premies, een niveau dat vergelijkbaar is met dat van 2006. Terwijl de schadegevallen en andere technische lasten in 2011 absoluut gezien afnamen tot 988 miljoen euro, nemen ze in 2012 toe tot 1.030 miljoen euro, een stijging die minder groot is dan de groei van de verdiende premies.

In 2013 nemen de schadegevallen en andere technische lasten absoluut gezien verder toe tot 1.043 miljoen euro. Gezien de beperkte toename van de verdiende premies geeft dit een relatieve toename van 0,6 procentpunten tot 104,4 %.

Door de stijging van de schadelast daalt het technische resultaat van -22,9 % van de verdiende premies in 2012 tot -23,5 % in 2013.

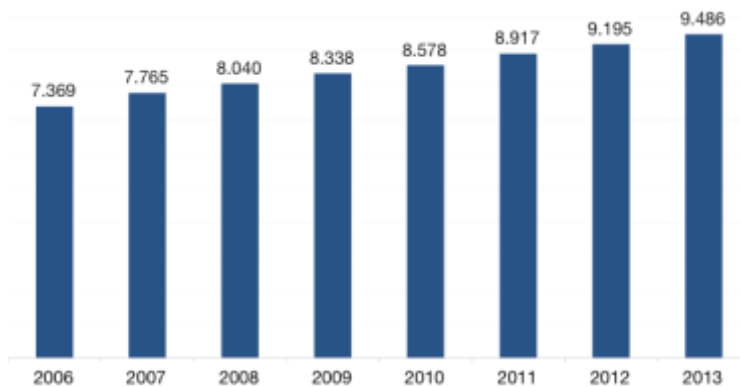
De netto financiële opbrengsten liggen in 2013 hoger dan in 2012. Ze stijgen namelijk van 33,2 % van de verdiende premies in 2012 tot 40,9 % van de verdiende premies in 2013. De beleggingsopbrengsten komen in 2013 uit op 409 miljoen euro, een bedrag dat 24 % hoger is dan de 330 miljoen euro beleggingsopbrengsten in 2012. Uitgedrukt als rendement van de gemiddelde technische voorzieningen geeft dit 5,43 % in 2013 tegenover 3,95 % in 2012.

De stijging van de netto financiële opbrengsten resulteert in een stijging van het bruto technisch-financieel saldo. Het relatieve bruto technisch-financieel saldo stijgt in 2013 met 7,1 procentpunten ten opzichte van 2012 en ligt op 17,4 % van de verdiende premies.

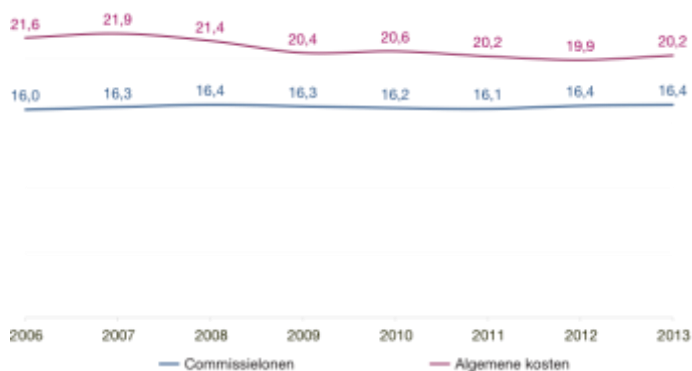
De kostprijs van de afgestane herverzekering is in 2013 lager dan in 2012, zijnde 0,02 % van de verdiende premies, tegenover 1,1 % het jaar voordien. Het netto resultaat van de verrichtingen "Arbeidsongevallen – Wet van 1971" bedraagt in 2013 17,4 % van de verdiende premies, tegenover 9,2 % in 2012. Dit komt neer op een positief netto technisch-financieel saldo van 174 miljoen euro in 2013. Dit saldo is opmerkelijk beter dan het saldo van 91 miljoen euro in 2012.

7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)

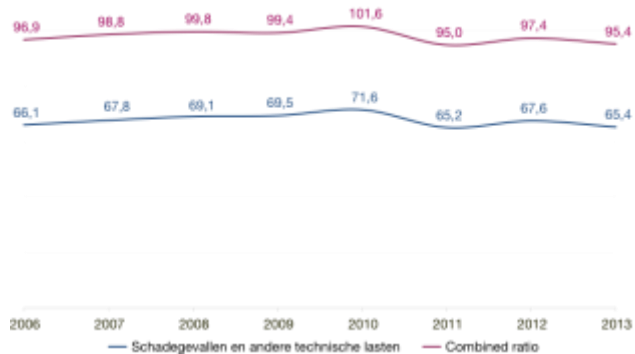
Verdiende premies
(in miljoen euro)

Commissielonen en algemene kosten
(in % van de verdiende premies)

Schadegevallen (incl. technische lasten) en combined ratio
(in % van de verdiende premies)

Technisch resultaat
(in % van de verdiende premies)

Netto financiële opbrengsten
(in % van de verdiende premies)

Technisch-financiële saldi
(in % van de verdiende premies)

In de periode 2007-2013 nemen de verdiende premies voor de verzekeringen "brand, ongevallen en allerlei risico's (BOAR)" quasi lineair toe, de toename bedraagt jaarlijks zo'n 3 à 4 %. Door de verplichte dekkingsuitbreidingen natuurrampen voor de eenvoudige risico's brand, sinds 1 maart 2006, lag de toename in 2007 iets hoger (5,4 %).

De commissielonen blijven in 2013 constant ten opzichte van de verdiende premies, terwijl de relatieve algemene kosten stijgen. De relatieve commissielonen bedragen 16,4 % in 2013 en 2012. De relatieve algemene kosten bedragen 20,2 % in 2013 tegenover 19,9 % in 2012. De som van beide kostenposten liggen in 2013, in relatieve termen uitgedrukt, 0,3 procentpunt hoger dan in 2012. Sinds 2009 blijven de relatieve commissielonen en algemene kosten vrij constant.

In 2013 ligt de schadelast in functie van de verdiende premies op 62,1 %, tegenover 64,0 % in 2012. Deze lichte afname volgt uit een daling van de uitkeringen en een minder sterke stijging van de voorzieningen in 2013 vergeleken met 2012.

In de periode 2006-2010 steeg de combined ratio voor de BOAR verzekeringen van 96,9 % tot 101,6 %. In 2011 is er een forse daling van de combined ratio tot 95 % waardoor de relatieve technische winst 5 % bedraagt. Door de toename van de schadegevallen en andere technische lasten in 2012 en de daling in 2013, stijgt de combined ratio in 2012 met 2,4 procentpunten en daalt deze in 2013 met 2,0 procentpunten tot 95,4 %. Dit levert in 2013 een positief technisch resultaat op van 4,6 % van de verdiende premies.

De financiële opbrengsten liggen in 2013 op het hoogste niveau van de afgelopen zes jaar. De netto financiële opbrengsten (beleggingsopbrengsten min beleggingslasten) zijn goed voor 7,8 % van de verdiende premies in 2013 tegenover 7,7 % in 2012 en 5,5 % in 2011.

De daling van de schadegevallen en andere technische lasten in percentage van de verdiende premies zorgen ervoor dat het bruto technisch-financieel resultaat van 2012 naar 2013 met 2,1 procentpunten stijgt tot 12,4 % van de verdiende premies. Door de toename van het technisch-financieel saldo van de afgestane herverzekering blijft het relatieve netto technisch-financieel saldo voor de BOAR verzekeringen in 2013 constant en bedraagt 8,5 %, wat overeenkomt met een winst van 804 miljoen euro. In 2012 bedroeg de winst 779 miljoen euro.

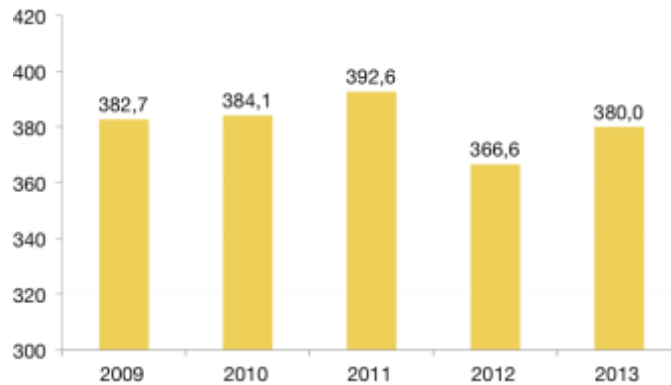
Sinds 2000 kenden enkel 2002 en 2008 een negatief netto technisch-financieel saldo. De verliezen in 2002 vloeiden echter in eerste instantie voort uit een aanzienlijk technisch tekort van 6,7 % van de verdiende premies. In 2008 werd er daarentegen een technisch overschot van 0,2 % van de verdiende premies genoteerd.

Nader onderzoek van die verrichtingen leert echter dat de situatie nogal kan verschillen naargelang de activiteiten.

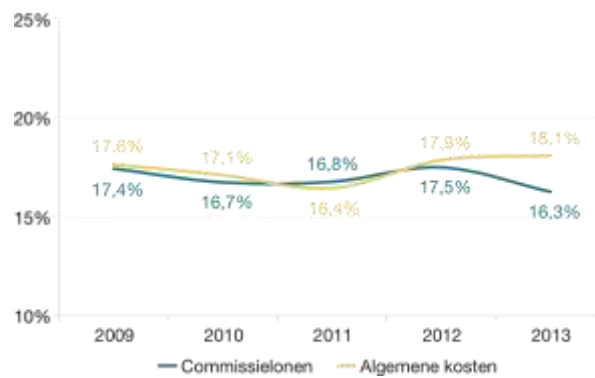
8. Analyse van de voornaamste takken BOAR

8.1. Ongevallen (zonder arbeidsongevallen): uiteenlopende evolutie

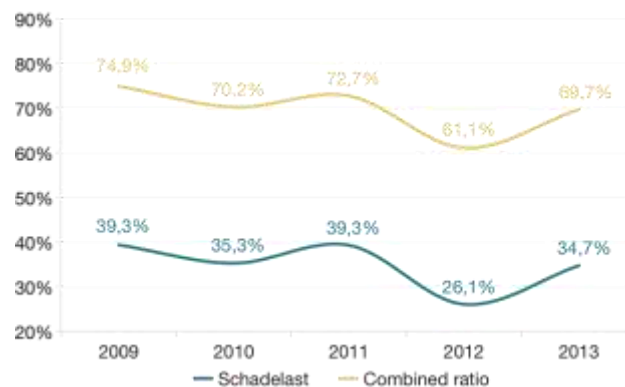
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

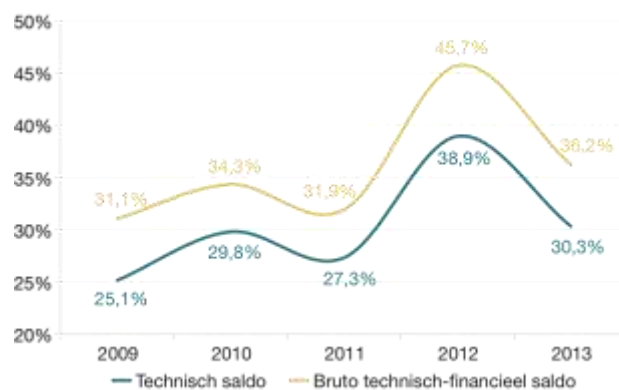

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Saldi

(in functie van de verdiende premies)

Terwijl het incasso van de tak ongevallen (zonder arbeidsongevallen) in de periode 2009-2011 licht toe nam (+2,6 %), kent het een afname van 6,6 % in 2012 en opnieuw een toename van 3,7 % in 2013. De evolutie van het incasso voor de onderliggende categorieën van ongevallenverzekeringen is echter sterk verschillend.

Na de dalingen van het incasso voor de individuele ongevallenverzekeringen in 2011 (-4,3 %) en in 2012 (-2,3 %), neemt dit incasso in 2013 opnieuw toe met 6,9 %.

De verkeersindividuele ongevallenverzekeringen, beter gekend als bestuurdersdekkingen, kennen een incassotoename van 2,4 % in 2013 en van zo'n 16 % in de periode 2009-2013.

Voor de collectieve ongevallenverzekeringen nam het incasso in 2012 af met 15,7 %. Deze daling vloeit hoofdzakelijk voort uit de verplaatsing van een belangrijk contract van de Belgische markt naar de buitenlandse markt. Indien men hiervan abstractie maakt, daalt het incasso slechts met zo'n 1,5 %. In 2013 neemt het incasso voor deze productgroep opnieuw toe met 3,4 %.

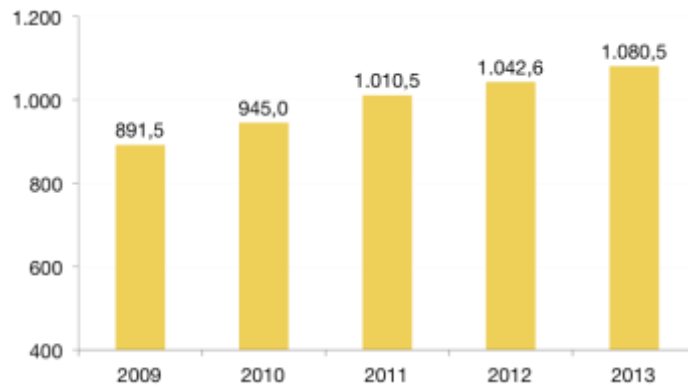
De schadelast (zonder interne kosten) bedraagt de laatste jaren minder dan 40 % van de verdiende premies voor de tak ongevallen. In 2013 stijgt de schaderatio met 8,6 procentpunten tot 34,7 %. Deze stijging volgt hoofdzakelijk uit een toename van de voorzieningen in 2013 tegenover een afname in 2012.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2012	2013
Algemene individuele	23,3	20,3	17,1
Verkeersindividuele	21,8	64,6	50,6
Collectieve	42,3	49,4	36,1
Andere	12,6	40,4	42,5

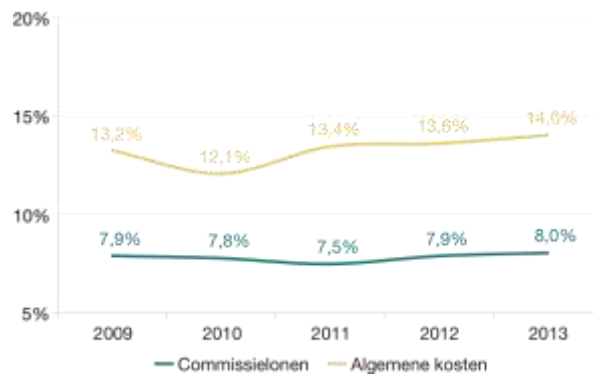
8.2. Ziekte: meer ongeschiktheden, minder omzetgroei

8.2.1. Ziektekostenverzekering

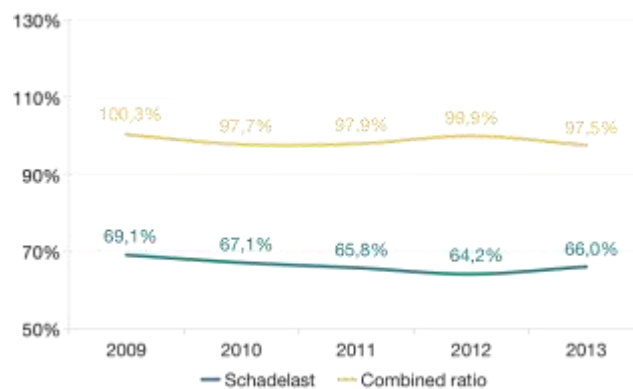
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

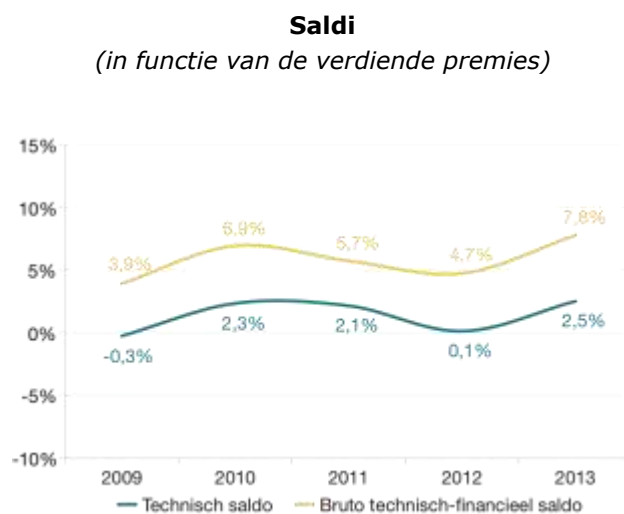

Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Terwijl het incasso van de ziektekostenverzekering in de periode 2008-2011 jaarlijks toenam met meer dan 6 %, blijft de groei in 2012 en 2013 beperkt tot respectievelijk 3,0 % en 3,6 %.

Van de 1.080,5 miljoen incasso in 2013 heeft 44 % betrekking op individuele contracten en 56 % op collectieve contracten. Het incasso van de individuele verzekeringen stijgt in 2013 met 3,2 %, terwijl dat van de collectieve verzekeringen toeneemt met 4,0 %. De toename van het incasso volgt deels uit de toename van het aantal contracten en deels uit de stijging van de gemiddelde premie.

Terwijl de schaderatio (zonder interne kosten en voorzieningen voor vergrijzing) in 2008 nog toenam met 1,6 procentpunten tot 75,0 %, daalt deze jaarlijks in de periode 2009-2012 en bedraagt 64,2 % in 2012. Deze daling wordt gedeeltelijk verklaard door de afschaffing van de kamersupplementen voor een tweepersoonskamer vanaf 1 januari 2010. In 2013 neemt de schaderatio opnieuw toe met 1,8 procentpunten en bedraagt 66,0 %.

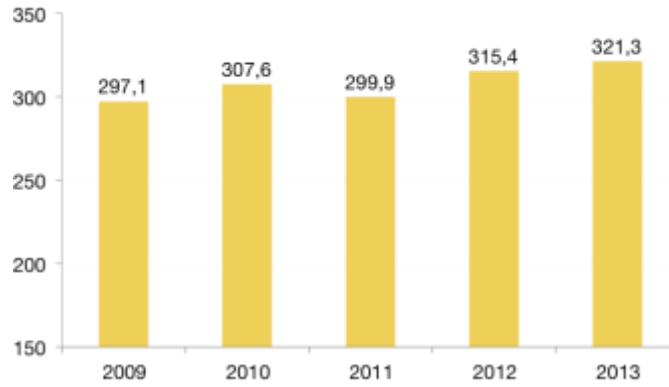
De voorzieningen voor vergrijzing in functie van de verdiende premies nemen in 2013 minder toe dan in 2012. Hierdoor stijgt het relatieve technische saldo met 2,4 procentpunten.

In de periode 2003-2008 werd voor de **individuele ziektekostenverzekering** enkel in 2006 een voorzichtig positief saldo, 1,0 % van de verdiende premies, genoteerd. Van 2009 tot en met 2011 waren de resultaten positief, maar in 2012 werd opnieuw een verlies vastgesteld van 1,1 % van de verdiende premies. In 2013 is dit product opnieuw winstgevend en bedraagt het resultaat 9,6 % van de verdiende premies.

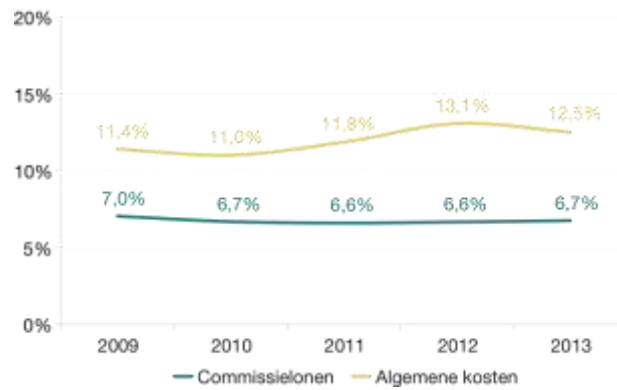
In 2007 werd, voor het eerst sinds 1999, een positief resultaat (0,5 % van de verdiende premies) genoteerd voor de **collectieve ziektekostenverzekering**. 2008 was opnieuw verlieslatend met een tekort van 4,5 % van de verdiende premies. In de periode 2009-2013 waren de resultaten positief. Het relatieve resultaat kende een jaarlijkse toename in de periode 2009-2012 en steeg van 2,8 % in 2009 tot 9,3 % in 2012. In 2013 valt het resultaat terug op 6,3 % van de verdiende premies.

8.2.2 Gewaarborgd inkomen

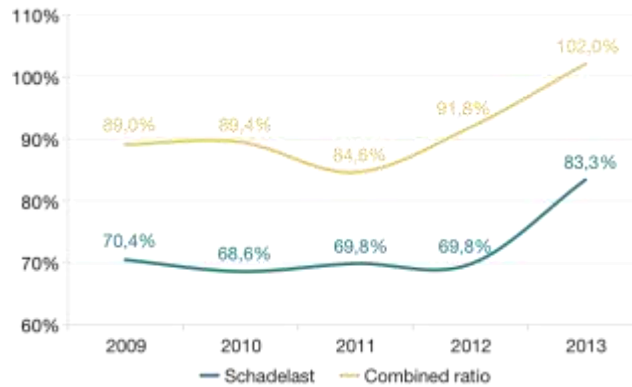
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

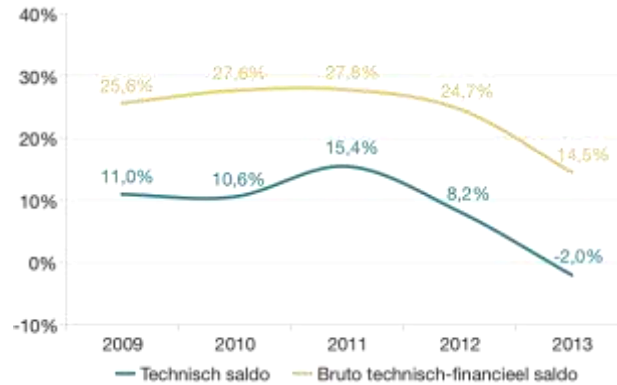
Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Saldi (in functie van de verdiende premies)

Het incasso neemt in 2012 en 2013 opnieuw toe met respectievelijk 5,2 % en 1,9 % en bedraagt 321,3 miljoen euro in 2013. Van dit incasso heeft zo'n 35 % betrekking op de individuele en 65 % op de collectieve contracten. Het incasso voor de individuele verzekeringen stijgt in 2013 met 0,8 % terwijl het incasso voor de collectieve verzekeringen in 2013 toeneemt met 2,5 %.

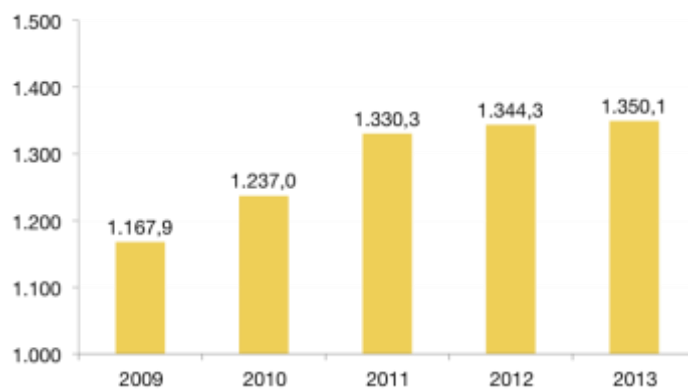
Van 2008 tot en met 2012 blijft de schaderatio vrij goed onder controle en bedraagt zo'n 70 %. In 2013 kennen de uitkeringen in functie van de verdiende premies een lichte toename, maar nemen de relatieve voorzieningen aanzienlijk. Om tegemoet te komen aan de stijgende schadefrequentie en een toename van de vermeende duur van de schadegevallen pasten een aantal ondernemingen hun voorzieningen in 2013 aan. Als gevolg hiervan wordt het technisch saldo negatief in 2013.

De individuele verzekeringen gewaarborgd inkomen noteren in 2013 een bruto technisch-financieel saldo van 8,8 % van de verdiende premies (tegenover 19,3 % in 2012). Voor de collectieve verzekeringen bedraagt dit saldo 17,5 % van de verdiende premies (tegenover 27,4 % in 2012).

8.3. Voertuigcasco: het herstel zet zich voort

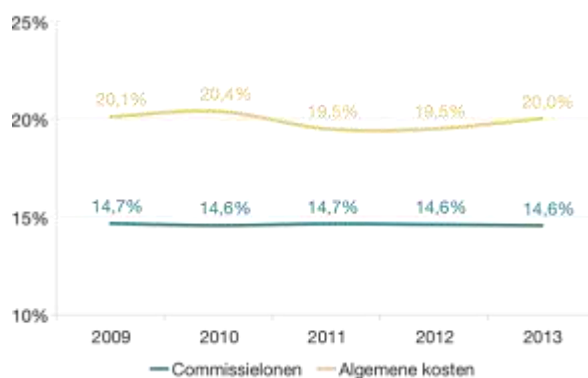
Premies en bijkomende kosten

(in miljoen euro)

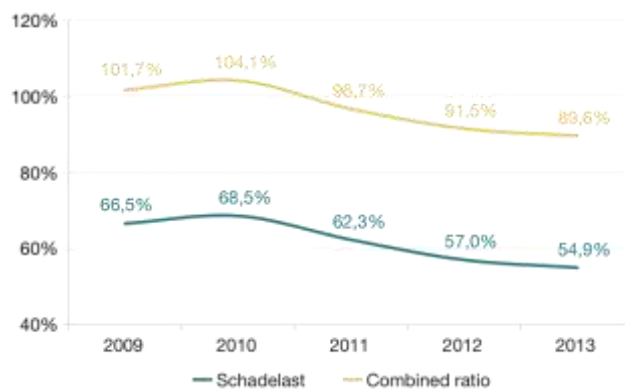
Bedrijfsratio's

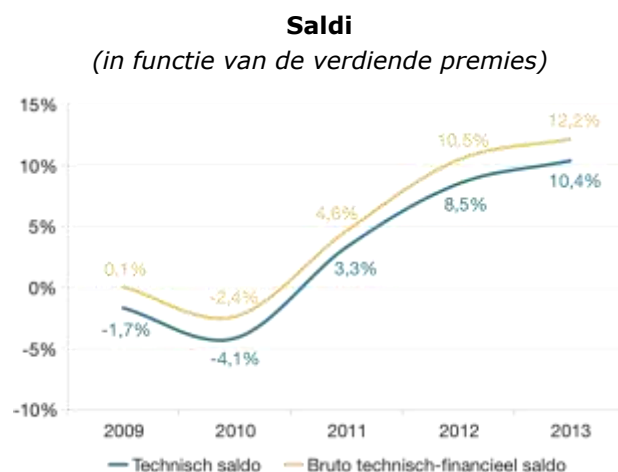
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio

(in functie van de verdiende premies)

Tariefverhogingen om tegemoet te komen aan de negatieve technische resultaten in 2009 en 2010 en toenames van het aantal nieuwe wagens ingeschreven in 2010 (+15 %) en 2011 (+4,5 %), leidden tot een stijging van het incasso voor de tak voertuigcasco met 13,9 % tussen 2009 en 2011. Door de terugval van het aantal nieuwe wagens ingeschreven in 2012 (-15 %) en de status-quo in 2013 bleef het incasso van 2011 tot 2013 quasi stabiel.

Zo'n 86 % van dit incasso heeft betrekking op de dekking van voertuigen voor toerisme en zaken. Voor deze categorie van voertuigen neemt het incasso in 2013 toe met 0,5 %.

De laatste jaren zijn een aantal verzekeringsondernemingen op hun beslissing teruggekomen om producten te promoten met een zeer gunstig vrijstellingsregime. In de periode 2010-2013 kent de schaderatio daardoor opnieuw een positieve evolutie en daalt met 13,6 procentpunten tot 54,9 % in 2013.

Terwijl in 2009 en 2010 de tak technisch gezien verlieslatend was, geeft de dalende tendens van de schaderatio, in combinatie met vrij constante relatieve algemene kosten en commissielonen, een verbetering van het relatief technisch saldo tot 10,4 % in 2013. Aangezien de schadegevallen in deze tak vrij snel geregeld zijn, blijven de beleggingsopbrengsten beperkt. In 2013 wordt er zodoende een winst van 12,2 % van de verdiende premies genoteerd.

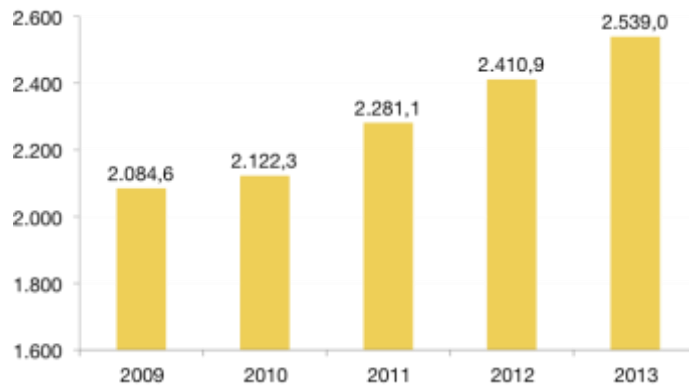
In 2013 wordt er, voor het zevende jaar op rij, een tekort genoteerd voor de "materiële schade toerisme en zaken".

De resultaten voor de diefstalverzekeringen blijven de laatste jaren voor alle categorieën van voertuigen zeer positief. Dit ligt in de lijn met de daling van het aantal "autodiefstallen" en "diefstallen uit of aan voertuigen" geregistreerd door de Federale Politie.

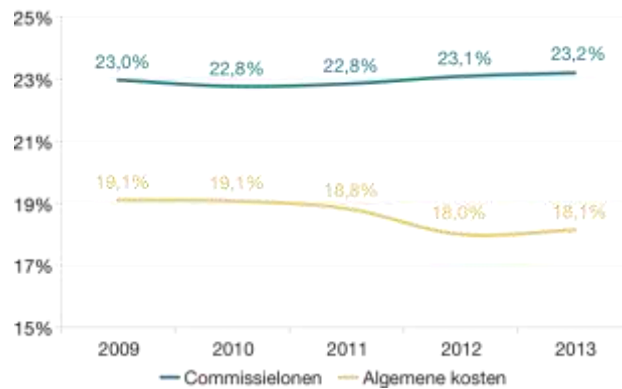
Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies voor 2013 (in %)		
		Materiële schade	Diefstal	Andere
Toerisme en zaken	86,3	-5,4	53,4	18,0
Vervoer van zaken MTM ≤ 3,5 T	7,6	-0,8	52,5	13,6
Vervoer van zaken MTM > 3,5 T	5,1	24,9	44,6	44,6

8.4. Brand: derde jaar op rij met positieve technische resultaten

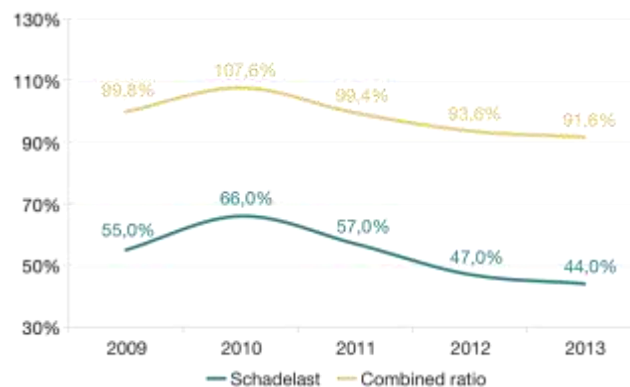
Premies en bijkomende kosten (in miljoen euro)

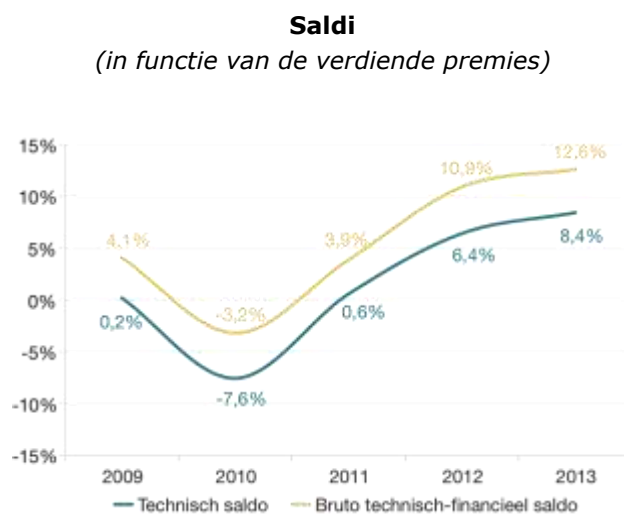

Bedrijfsratio's (in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio (in functie van de verdiende premies)

In de periode 2010-2013 steeg het incasso van de tak brand met bijna 20 %.

Het incasso van de categorie woningen neemt in 2013 toe met 6,0 %. De gemiddelde premie (exclusief taksen), gedefinieerd als het incasso gedeeld door het aantal contracten, stijgt met 5,4 % naar 304 euro in 2013.

Het jaar 2010 werd gekenmerkt door een hoge storm- en overstromingsschade. De schadelast (zonder interne kosten en voorzieningen voor egalisatie) in functie van de verdiende premies steeg toen met 11 procentpunten tegenover 2009. In de twee daaropvolgende jaren daalt de schadelast aanzienlijk, enerzijds, door minder grootschalige stormen en overstromingen en, anderzijds, door de tariefaanpassingen. In 2013 bedraagt de schaderatio 44,0 % en blijft zo op een niveau vergelijkbaar met die van 2012.

Stormen en overstromingen in 2011, 2012 & 2013 (situatie 31/12)

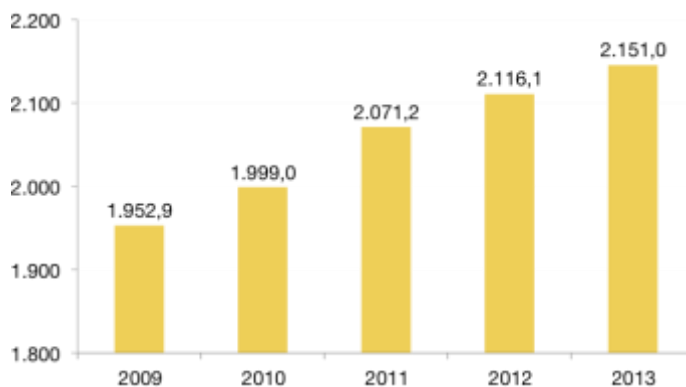
		Aantal schadegevallen	Totale schadelast	Gemiddelde kost schadegeval
Totaal 2013	Storm	39.151	75,2 mio euro	1.921 euro
	Overstroming	6.455	16,9 mio euro	2.632 euro
Totaal 2012	Storm	39.246	64,4 mio euro	1.641 euro
	Overstroming	7.995	28,3 mio euro	3.534 euro
Totaal 2011	Storm	41.950	93,9 mio euro	2.239 euro
	Overstroming	22.114	86,1 mio euro	3.894 euro

De belangrijkste stormen en overstromingen van de voorgaande jaren

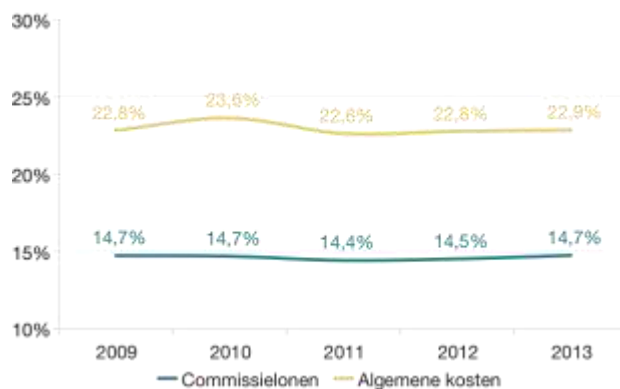
		Aantal schadegevallen	Totale schadelast	Gemiddelde kost schadegeval
3 - 5 januari 2012	Storm	29.002	45,8 mio euro	1.579 euro
10 - 19 november 2010	Storm	4.926	8,1 mio euro	1.643 euro
	Overstroming	9.279	75,5 mio euro	8.135 euro
14 juli 2010	Storm	45.800	141,7 mio euro	3.090 euro
28 februari 2010	Storm	36.500	52,5 mio euro	1.440 euro
25 - 26 mei 2009	Storm	34.500	74,1 mio euro	2.150 euro
18 - 19 januari 2007	Storm	155.500	213,1 mio euro	1.370 euro

8.5. BA motorrijtuigen: provisies aangepast aan nieuwe indicatieve tabel

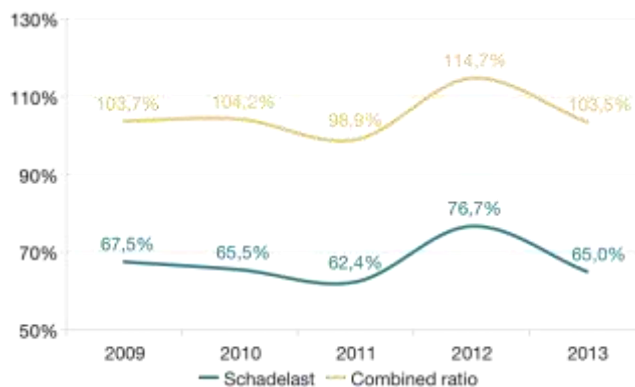
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

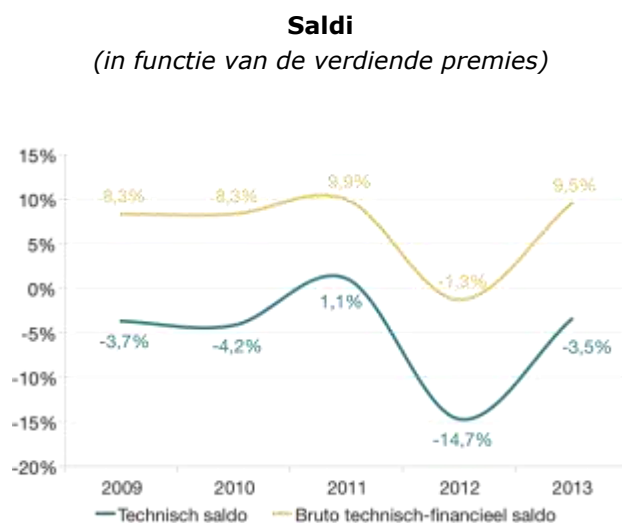

Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

In de periode 2009-2013 neemt het incasso opnieuw toe met 10,1 %. Het voertuigenpark breidt in deze periode uit met 6,1 %, zodat het gemiddelde incasso per voertuig tussen 2009 en 2013 toeneemt met 3,9 % en 308 euro bedraagt in 2013.

Van 2006 tot 2010 nam de schadefrequentie BA motorrijtuigen jaarlijks lichtjes toe van 6,86 % tot 7,17 %. Door de betere klimatologische omstandigheden en de versterkte aandacht voor verkeersveiligheid daalt de schadefrequentie in de periode 2010-2013 en bedraagt 6,37 % in 2013.

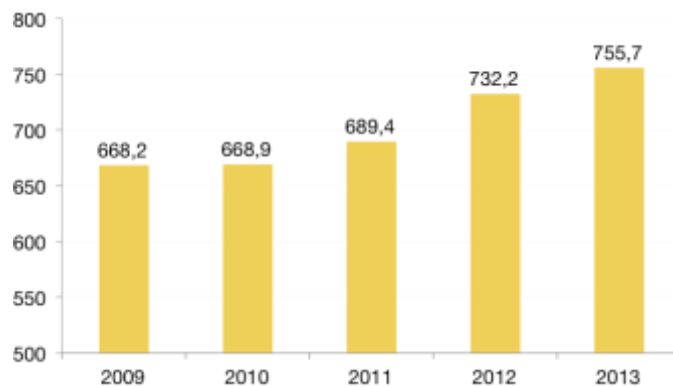
In 2008 en 2012 bedroeg de schaderatio (zonder interne kosten) respectievelijk 71,5 % en 76,7 %, terwijl die voor de tussenliggende jaren en voor 2013 rond de 65 % schommelt. De hogere schaderatio in 2008 en 2012 vloeit voort uit een verhoging van de voorzieningen, doorgevoerd door de meeste ondernemingen, om onder andere rekening te houden met de wijzigingen in de indicatieve tabel en dus om in de toekomst te kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2012	2013
Toerisme en zaken	77,4	-2,9	10,6
Tweewielers	3,6	34,3	36,6
Vervoer van zaken MTM ≤ 3,5 T	10,2	7,4	2,8
Vervoer van zaken MTM > 3,5 T	7,7	2,3	-3,6

8.6. Algemene BA: elk product kent groei

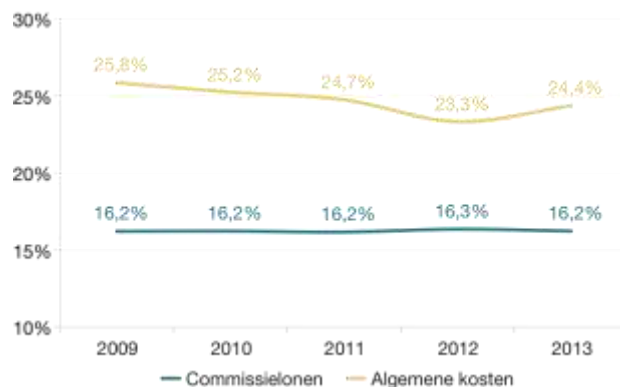
Premies en bijkomende kosten

(in miljoen euro)

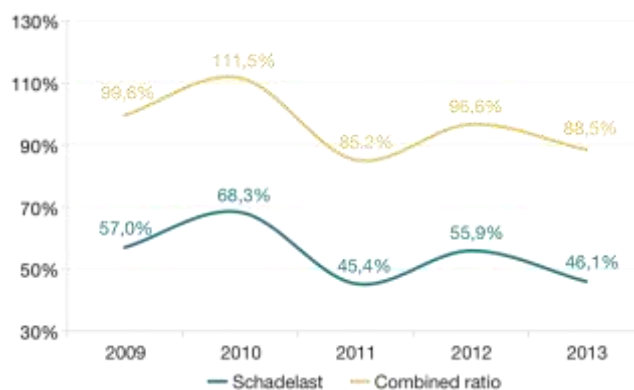
Bedrijfsratio's

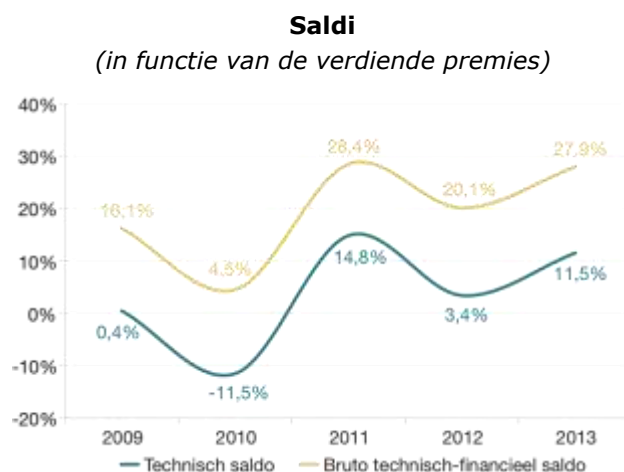
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio

(in functie van de verdiende premies)

Het incasso van de tak algemene BA stijgt in 2013 met 3,2 % en bedraagt 755,7 miljoen euro. De evolutie van het incasso voor de onderliggende producten is de laatste jaren echter sterk verschillend.

Als gevolg van de aanhoudende economische crisis daalde het incasso voor de "BA exploitatie en na levering" in de periode 2008-2011 met 6,9 %. In 2012 en 2013 neemt dit incasso opnieuw toe met respectievelijk 9,0 % en 2,1 %. Het incasso voor de "BA beroepen" daalde in de periode 2009-2011 met 5,6 %, maar neemt in 2012 en 2013 ook opnieuw toe met respectievelijk 4,2 % en 4,6 %.

De incasso's voor de "BA privé leven" en de "andere BA" nemen de laatste jaren geleidelijk toe. In 2013 bedragen de toenames respectievelijk 3,9 % en 4,0 %. Voor de "BA publieke inrichtingen" blijft het incasso de laatste jaren vrij stabiel (+0,2 % in 2011, -0,9 % in 2012 en 1,3 % in 2013).

Globaal gezien kan er gesteld worden dat de schadelast (zonder interne kosten en voorzieningen voor egalisatie) in functie van de verdiende premies een positieve evolutie kent in de periode 2008-2013. Tegenover 73,1 % in 2008, bedraagt de schaderatio ongeveer 46 % in 2011 en 2013. De hogere schaderatio in 2012 (55,9 %) volgde hoofdzakelijk uit een toename van de voorzieningen. De wijzigingen aan de indicatieve tabel in 2012 hebben ook op deze tak een zekere impact.

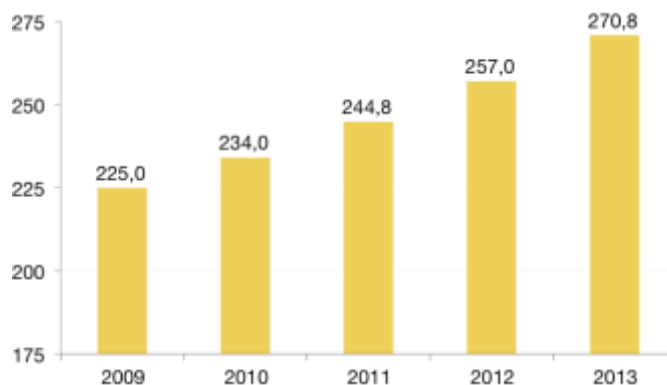
De algemene BA omvat een aantal verzekeringsproducten met een lange afwikkelingsperiode van de schadelast. Het uiteindelijke resultaat van deze verzekeringsactiviteiten is bijgevolg sterk afhankelijk van de beleggingsopbrengsten. In 2013 bedragen de beleggingsopbrengsten 16,4 % van de verdiende premies en wordt er bijgevolg een uiteindelijk resultaat van 27,9 % van de verdiende premies genoteerd.

Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2012	2013
BA privé leven	25,4	18,2	18,8
BA exploitatie en na levering	45,4	13,6	32,7
BA beroepen	21,6	47,4	11,2
BA publieke inrichtingen	1,3	73,5	60,3
Andere BA	6,3	-5,5	64,8

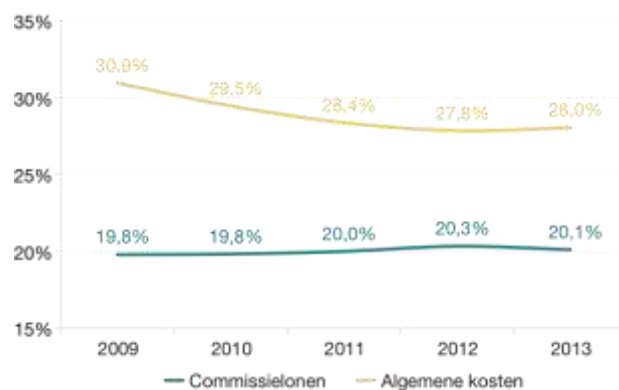
8.7. Rechtsbijstand: BTW weegt op de saldi

8.7.1. Rechtsbijstand voertuigen

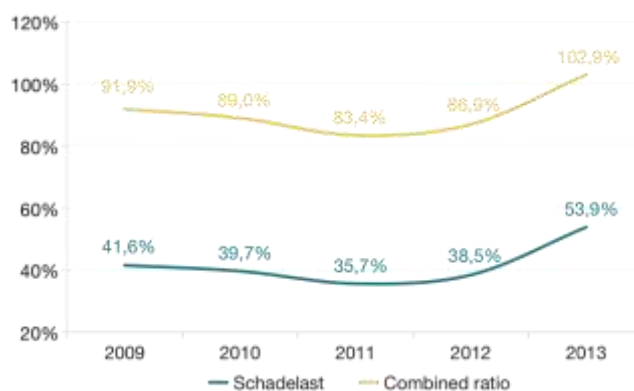
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

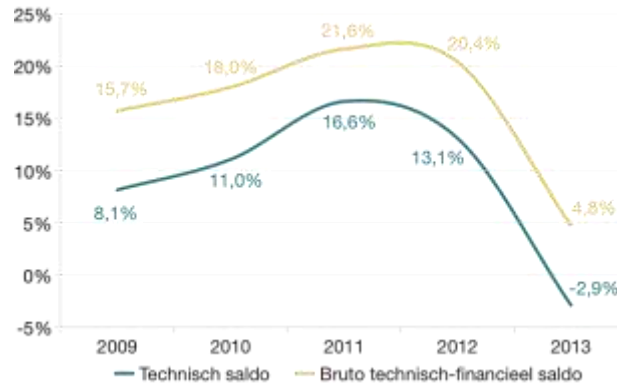
Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Saldi (in functie van de verdiende premies)

In 2013 neemt het incasso van de "rechtsbijstand voertuigen" toe met 5,4 %. Een gemiddelde premie (exclusief taksen) van 42,2 euro in 2013. De stijging van het incasso vloeit voort uit premiestijgingen en uit het sluiten van nieuwe contracten.

Over de periode 2009-2013 kent de "rechtsbijstand voertuigen" een incassotoename van zo'n 20 %.

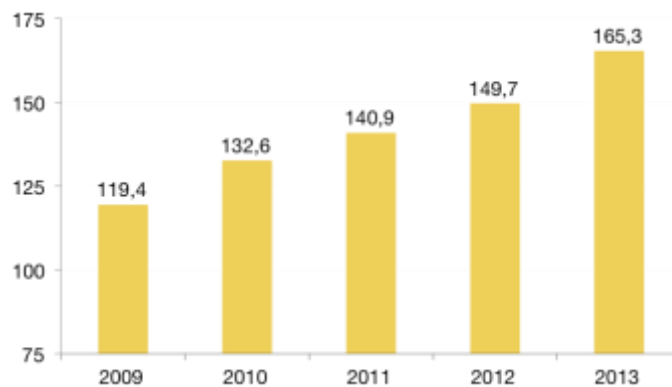
De algemene kosten bedragen in 2013 28,0 % van de verdiende premies, een niveau vergelijkbaar met dat van 2011 en 2012 en zo'n 3 procentpunten lager dan in 2009. De commissielonen bedragen de laatste jaren ongeveer 20 % van de verdiende premies.

In de periode 2009-2012 bedroeg de schadelast (zonder interne kosten) van de "rechtsbijstand voertuigen" minder dan 45 % van de verdiende premies. Door een aanzienlijke stijging van de voorzieningen in 2012 ten opzichte van 2013 neemt de schaderatio in 2013 toe met 15,4 procentpunten en bedraagt 53,9 %. De toename van de voorzieningen volgt grotendeels uit de invoering van de BTW op de erelonen van advocaten vanaf 1 januari 2014. Deze wetswijziging heeft namelijk ook een impact op de niet afgesloten schadegevallen van het verleden.

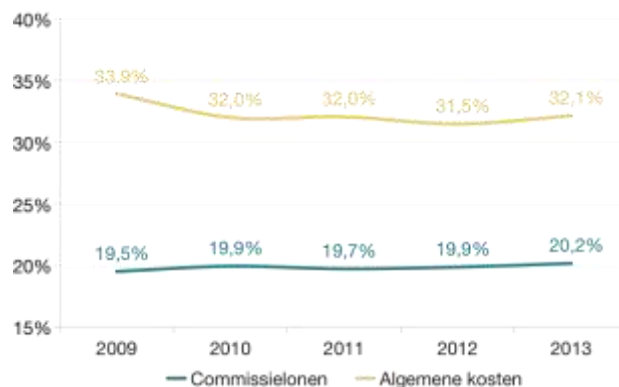
Door de stijging van de schaderatio noteert de "rechtsbijstand voertuigen" in 2013 een negatief technisch saldo van -2,9 % van de verdiende premies. Rekening houdend met de netto beleggingsopbrengsten (7,7 % van de verdiende premies), bekomt men voor 2013 een positief bruto technisch-financieel saldo van 4,8 % van de verdiende premies.

8.7.2. Andere rechtsbijstand

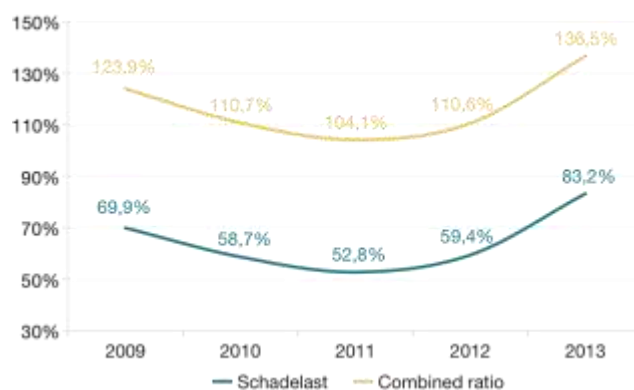
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

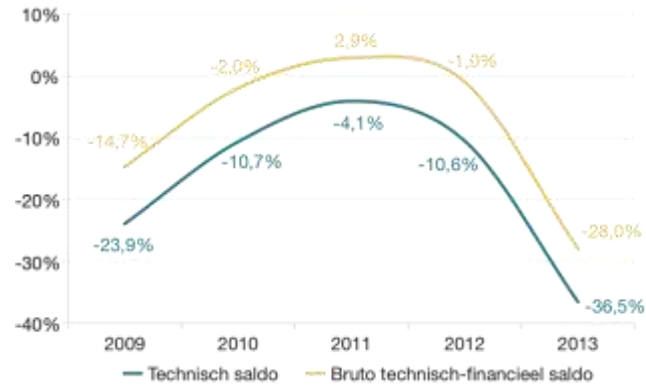
Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Saldi (in functie van de verdiende premies)

Het incasso van de "rechtsbijstand andere dan voertuigen" neemt in 2013 toe met 10,4 %. In de periode 2009-2013 is dit incasso met 38 % toegenomen en is hiermee één van de snelst toenemende incasso's in niet-leven.

Zo'n 77 % van dit incasso heeft betrekking op de verzekering rechtsbijstand privé-leven. De andere 23 % heeft betrekking op de rechtsbijstand van ondernemingen.

Het aantal contracten voor de rechtsbijstand privé-leven neemt in 2013 toe met 0,8 % terwijl de gemiddelde premie stijgt met 11,6 % en 21,6 euro bedraagt.

Voor de rechtsbijstand van ondernemingen neemt het aantal contracten in 2013 met 2,8 % toe. De gemiddelde premie stijgt met 4,8 % en bedraagt 35,9 euro in 2013.

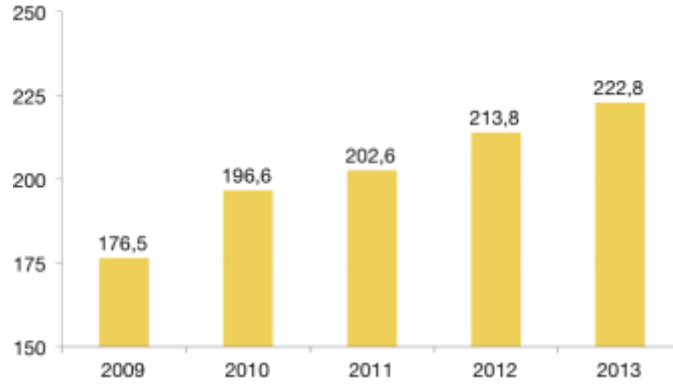
De evolutie van de schadelast (zonder interne kosten) in functie van de verdiende premies in de periode 2009-2011 volgt in hoofdzaak uit de evolutie van de voorzieningen.

De invoering van de BTW op de erelonen van advocaten vanaf 1 januari 2014 heeft een grote weerslag op de rechtsbijstandsverzekering. Deze wetwijziging heeft namelijk ook een impact op de niet afgesloten schadegevallen van het verleden.

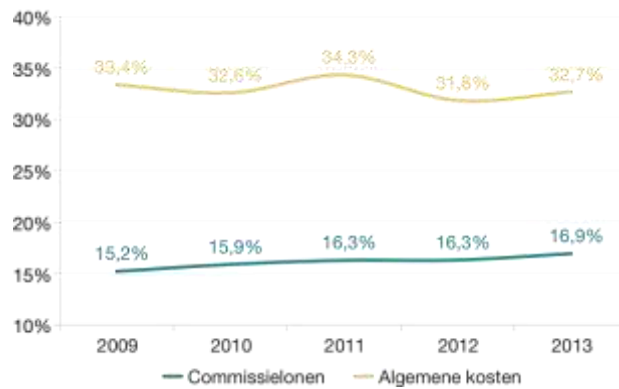
Door de forse toename van de schadelast tekent de "rechtsbijstand andere dan voertuigen" een sterk negatief technisch resultaat op van -36,5 % van de verdiende premies.

8.8. Hulpverlening: potentieel is groter dan de groei

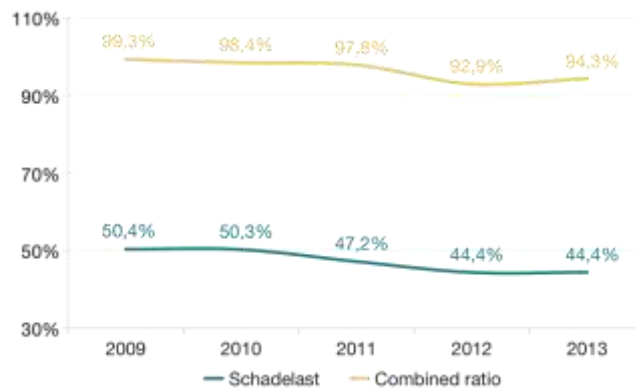
Premies en bijkomende kosten
(in miljoen euro)

Bedrijfsratio's
(in functie van de verdiende premies)

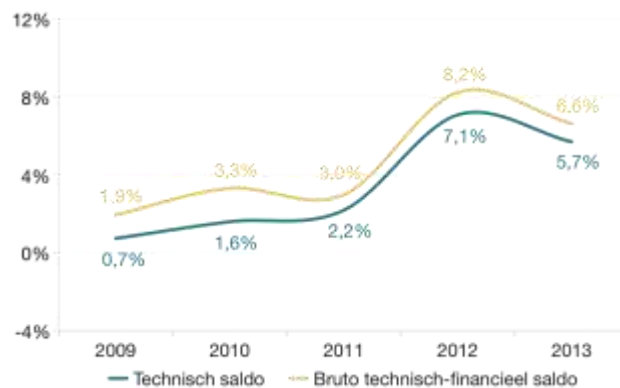

Schadelast en combined ratio
(in functie van de verdiende premies)

Saldi

(in functie van de verdiende premies)

In 2013 neemt het incasso voor de tak hulpverlening met 4,2 % toe en bedraagt 222,8 miljoen euro. In de periode 2009-2013 nam het incasso zelfs met 26 % toe.

De ontwikkeling van diensten die hulp bieden en raad geven aan verzekerden, zowel op reis als thuis, verklaren gedeeltelijk de incassostijging tijdens de laatste jaren. Op het thuisfront springt hierbij de hulpverlening aan zieken en mindervaliden en de technische assistentie bij huiselijke problemen (bv. op het gebied van verwarming, elektriciteit, waterleiding) in het oog.

Een andere reden voor de toename van het incasso is de ontwikkeling en verkoop van uitgebreidere verzekeringsproducten om te voldoen aan de eisen en noden van de klant (bv. in reisbijstandsverzekeringen geen leeftijdsgrens en invoering van de dekking van vooraf bestaande ziektes, alsook de uitbreiding van de notie "verzekerde personen").

De strenge wintermaanden van 2009 en 2010 zorgden voor een stijging van het aantal technische (niet-medische) bijstandsdossiers en zijn één van de oorzaken van de hogere schaderatio's van deze jaren.